

53. cent. 3. Horoma de dot. col. 3. per Nouel. 97. Geil lib. 17. 6. 16.) Concludit breuiter, hic agi tantum de paraphernalib. & non de receptitiis, id est, quæ mulier ex tradita dote sibi referuabat, iuxta Geil. vt supra. quibus addit, quod hic constet de mandato vxorum. Primo, ¶ ex diuturnitate temporis, Dec. consilio 638. col. 2. l. 1. 2. C. qui admitti, &c. At hic viginti annis acquieuerunt: Ergo &c. vt per Vant. tit. qualiter sententia & processus ex diuturnitate. num. 92. Præsertim, cum mandatum in aliqua parte processus enunciatur, vt hic factum, in der Probationsschrifft. in princip. Secundo: ¶ quia non contradictum à scientibus, l. semper. de reg. iur. l. qui patitur. Mandati. c. fin. de iure iur. in 6. l. 2. §. fin. matrim. c. cum olim. de offic. deleg. Inno. c. ex parte datam ibi Dd. in c. nonnulli, de rescript. c. cum in iure. de offic. deleg. Rot. decif. 454. Felin. in c. cum olim. colum. 2. in fin. de offic. deleg.
- 64 Alexand. in l. sape. 1. colum. de re iud. Tertio, ¶ ex eo præsumitur mandatum, quod in vilitatē mandantis gestum, vbi verisimiliter mandasset, Dd. in l. si quis nec propositum. si cert. pet. Alex. consilio 106. lib. 2.
- 67 Afflic. 340. circa fin. Accedit, ¶ quod maritus dicitur persona coniuncta. glossa l. 1. C. quib. res iud. non noc. l. fin. Cod. res inter alios act. Rota decif. 777. Vantius: quib. mod. sent. nullit. repar. num. 99. Concludit, præambula non esse opus.

Saluo.

Allud eiusdem causa.

Ponderatis actis, & probatis omnium instantiarum, necnon visis & intellectis Dominorum votis, comperi fatis abūde, partium iura discussa & enucleata. Cumque Domini in diiudicatione causæ principalis conueniāt, nec mihi reliquum esse superflua mouere. Quia vero in puncto expensarum in diuersum est itum, videtur & meo calculo, Domini Referentis sententiam, iuris & æquitatis rationi consentaneā esse, eamque sic defendi posse: prout & in hoc priorem sententiam reformatam censco. Reliqua, ob legitimacionem insufficientem mota, nec mea opinione impediēt, quo minus, præsertim pro Appellatis, pronuciari valide possit.

V O T V M XXVII.

In causa D. C. contra B. vñd X.

Ciuitatis F.

S V M M A R I A.

- 1 Probanda duo sunt Bromij hoc loco. & num. 2.
- 3 Delegatio loco solutionis habetur.
- 4 Executio cōtra debitorem Principalem, semel facta delegatione, quando fieri possit.
- 5 Nouatio tollit priores obligationes.
- 6 Nouatio inest delegationi.
- 7 Obiecta Bromij duo & qua. & num. 10.
- 8 Coram principe narrare factum, & petere iustitiam, sufficit.
- 9 Clausula omni meliori via. &c. Virtus qua & quāta.
- 11 Negligentia & culpa ratione alleganti incumbit probatio.
- 12 Culpa non præsumitur, nisi probetur.
- 13 Rationes qua & quot, cur Bromio in hoc casu iniun-

- cta sit probatio, & sub nume. 14. 15. 18. 31. 41. 42. 43. 45. 46. 52. 53. 54. 55. 57. 58. 59. 60. 62. 66. cum 7. subseq.
- 16 Consilium qui dat ratione officij, vt Assessor, officialis, decurio vel senator, & administrator Reipublicæ, is tenetur ex malo consilio, etiam nō doloso, si in damnum Reipublicæ tendit.
 - 17 Imperitia adscribitur culpa.
 - 19 Liber rationum qualiter debeat esse compositus vt valeat. & num. 20.
 - 21 Rationum redditio duo continet, vt ibidem & numero 22.
 - 23 Rationes vt reddite dicantur, vnum sine altero non sufficit.
 - 24 In culpa lata quis est non indagando, qua specialius & accuratius perquirenda sunt.
 - 25 Culpa lata est, non facere ea, qua quilibet homo fecisset præsertim mandatarius, &c.
 - 26 Mandatarius de omni culpa, etiā leuissima tenetur.
 - 27 Culpa leuis quando consideratur in rebus alienis, nihil aliud est nisi deuiatio ab ea diligentia, quam adhibent homines diligentes, eius conditionis & professionis.
 - 28 Administrator, si vnicus tenetur tantummodo de dolo & lata culpa, & de culpali negligentia, de leui autem & ciuili inaduertentia non tenetur. n. 29.
 - 29 Negligens in rebus alienis quis esse nō debet nec potest.
 - 31 Responiones Bromij qua. & nu. 32. 33. 34. 35. 36. 37. & 38.
 - 39 Scire, vel scire debere vel potuisse, facta diligenti inquisitione & animaduersione, æquiparantur. Lata culpa imputari potest. nu. 30.
 - 44 Culpa lata adscribitur, assuerare, imo pertinaciter inculcare ea, qua postea contortis quibusdam exceptionibus, se ignorasse quis dicit.
 - 47 Ignorantia in facto alieno, generaliter non excusat; imo taliter ignorans dicitur in culpa. numero 48.
 - 49 Ignorantia, quando quis tenetur inuestigare, dicitur habere maximam negligentiam, non inuestigando; talemq; ignorantiam alleganti, tanquam negligenti, iura nō subueniunt. numero 50. 101. Et damnum resarcire tenetur. numero 102.
 - 51 Culpa tum officit, cum casus propter illam euenit, qui alias non euenisset.
 - 56 Causam qui dat, damnum dat.
 - 61 Socij plures administrātes, singuli pro rata ad rationes tenentur.
 - 63 In conuentione prima huius casus tria probanda veniunt, vt numer. 64. & 65.
 - 74 Debita contracta per vnum sociorum, extra causam societatis, ante & post eam finitam, in diuisionem non veniunt.
 - 75 Responiones siue resolutiones ad Bromij in specie præteritas probationes qua, vt n. 76. 77. 78. 79. 81. 83. 84. & 85.
 - 80 Tutor confundēs suos & pupilli redditus, dicitur esse in culpa.
 - 82 Annotatio generalis & breuis vsus pecunie summaria non sufficit.
 - 87 Iuramentum præstitum licet à dolo, non tamen à culpa & negligentia quoque excusat.

88 Culpa

- 88 Culpa leuissima ab emendatione damni nõ excusat.
- 89 Culpam abesse, non excluditur per iuramentum; Et aliud est conueniri ex culpa, vel ex dolo. nu. 90.
- 91 Dolus præponderat culpa, nec debet remanere impunitus.
- 92 De dolo cõuentus, tenetur in solidum, etiam ad damna & interesse, quæ solo partium iuramẽto probantur. Si autem ob leuem culpam tãtum conuenitur; tunc ad periculum sortis tantum tenetur. numero 93.
- 94 In dolo vel culpa est is, qui turbat scienter.
- 95 Dolus & lata culpa, imo & leuis & leuissima culpa, plectitur pecuniariter, extra ordinem. Culpa qualiter insit dolo. n. 56.
- 97 In societate quislibet pro parte, quã habet, sunt obligati, & quisquam in solidum conuenire potest.
- 98 Veritas plus valet quam opinio.
- 99 Confessio errore facta, reuocari potest.
- 100 Electione vnus ex obligatis in solidum, alij mero iure non liberantur.
- 102 Paria sunt, quem esse certum, vel certificari posse.
- 104 Culpa cum culpa cõpensatur, si pares sunt in culpa.
- 105 Qui non facit id, quod scit, vel facere debet, tenetur ratione officij, & quare. ibi. numero 106.
- 107 Socij se inuicem præposuisse intelliguntur, vel illum, qui communi nomine negociatur.
- 108 Solutionem factam esse qui dicit, ei incumbit probatio; Et appellatione probationis venit etiam nominatio. numero 109.
- 110 Socius non tenetur ex contractu socij, nisi probetur, pecuniam versam esse in communem arcam; Et vnus sociorum, alium non obligat. num. III.
- 112 Definitiuè qualiter in hoc casu pronuntiandum, & numero 114. Quæq; in hæc actiones veniant. nu. 113.
- 115 Culpa nulla est societatis.
- 116 Similitudo tutorum non omnino conuenit Reipublicæ administratorum.
- 117 Administratores ex beuè culpa & ignauia, tantum ad periculum sortis tenentur.
- 118 Iuramentum ad non cogitata non extenditur.
- 119 De natura cõtractus societatis, tantum propria, non aliena, vel prius contracta debita veniunt.
- 181 Probationes pro Bromio, & responsiones siue relationes contra Bromium; vt num. 119. 122. cum seqq. vsque ad numer. 152. item 153. 154. 157. 158. 160. cum 4. subseq.
- 120 Iuramentum ad non cogitata non extenditur.
- 121 De natura cõtractus societatis, tantum propria, non aliena, vel prius contracta debita veniunt.
- 151 In remandata, in negociis gerendis & societate sufficit, illam adhibere diligentiam, quam in rebus propriis quis præstare solet.
- 152 Socius tenetur probare, quod socius in rebus communibus non adhibuerit eam diligentiam, quam tempore contractæ societatis solitus erat adhibere in propriis.
- 155 Vnus à pluribus facilius, quam plures ab vno decipi potest.
- 156 Duo vel plures oculi plus vident quam vnus.
- 159 Socius contrahens secundum mandata & conuentiones factas in societate, obligat socios alios solummodo; pro quantitate, quam alij habent in corpore societatis, & non vltra.
- 165 In reconuentione prima in hoc casu, ex dolo, ad tria actum est, & ad quæ.
- 166 Ad absolendum debemus esse proniores, quam ad condemnandum.
- 167 Dubitationes quæ, cur Bromio per sententiam Camere vltior probatio & liquidatio, & quidem grauis iniuncta, in hoc casu, fuerit & nu. 168. 170. cum 5. subseqq.
- 169 Debitum idem bis à duobus in solidum, contra bonam fidem exigitur, & nu. 183. Limitatur. n. seq.
- 176 Culpa non caret nimia commendatio.
- 177 Responsiones ad obiecta Bromij quæ, vt num. 180. 181. 182. 184. 187. 188. 189. 194. & 195.
- 177 Dolus sub se comprahedit culpam, separatiue tamen.
- 178 Dolosus est etiam culposus, sed non econtra.
- 179 Ad dolum qui agit, is & ad culpam agere dicitur, nec alteram tollit, vel consumit alteram, cum facile & commode ad inuicem separari possint.
- 183 Duo in solidum quando sunt obligati, quandiu quia à primo non recepit, vel habere non potuit id, quod sibi debetur, licet etiam à secundo vel tertio idem exigere, ita tamen, vt solutione vna liberentur reliqui.
- 186 Facere quid qui suscipit, is idem explicare debet, alius tenetur.
- 190 Actiones plures, quædo ex narratione facti elici possunt, quarum vna apta, & altera inepta, etiam si conclusio fiat super inepta, probatio tamen & sententia super apta fieri potest.
- 191 Actio de dolo quum sit instituta, & biennio continuo finita, in eius locum succedit actio in factum, quæ in locum actionis est inducta, & perpetua est.
- 192 Iudex ex virtute clausula salutaris, impartiri potest solum officium, etiam non petitam.
- 193 Iudex secundum Felin. officium suum impartiri potest etiam si clausula salutaris non adsit.
- 194 Ex consilio quando quis non teneatur, & quando teneatur.
- 196 Causa vna ex altera profluit.
- 197 Pro defensione & confirmatione interlocutoria minorum in hoc casu quæ, vt num. 198. 199. vbi tamen distinguitur.
- 200 Ex persuasione quando quis obligetur.
- 201 Societas, & rerum communio, & dolum & culpam recipit, nisi socius fuisset negligens in rebus suis tempore cõtractæ societatis, tunc enim sufficit, eam adhibere diligentiam, quam in rebus suis. numer. 202.
- 203 Socius faciens alium socium expendere res suas in malos vsus, vtili actione ad illas resarciendum tenetur.
- 204 Sociorum vnus si ponat factorem, pro socio, si is male gesserit, tenetur pro socio.
- 205 Culposus non solum est, qui fecit, quod non debuit; sed & qui omisit, quod facere debuit.
- 206 Negligentia magna, culpa & dolo equiparatur.
- 207 Administrans nomine ciuitatis, si in administrando

- fit negligens, & quid omittit, tenetur etiam ad interesse.
- 208 Culpa est id asserere, se scire quod non scit, vel ignorat, & sic alterum in damnum inducit.
- 209 Argumenta, quibus Brom. contra sententiam latam vitur quæ; itidem responsiones aduersus eius argumenta quæ, vt numero 210. 212. cum 25. subseq.
- 211 Consilium qualiter & quando obliget mandantem.
- 218 Ad condemnandum in hac causa quæ sufficient.
- 239 Actio in factum, duo habet potissimum capita n. 240.
- 241 Probanda fuerunt Bromio in hoc casu duo, & quæ.
- 242 Res iudicata pro veritate habetur.
- 243 Terminis submissionis cur in sistendum.
- 244 Iudicatio huius presentis causa consistit in eo, an ei interlocutoria in totum vel aliqua ex parte sit satisfactum. numero 146.
- 245 Dolus & lata culpa non equiparantur.
- 247 Præceptum impossibilem conditionem continens, ipso iure nullum est.
- 248 A sententia & præcepto continente quid impossibile non est opus appellare, nec ob nullitatis existentiam meretur executionem numero 249.
- 250 Distinctio in hoc casu adhibenda, vt nu. 251. 252. Distinctio alia, nu. 253. 254. 255. 256.
- 254 Iudex si est ignorans impossibilitatis, valet eius præceptum & sententia, salvo tamen restitutionis beneficio.
- 257 Equipollentia sunt, aliquid facere posse, vel stare per se, quo minus fieri possit.
- 258 Fortuitum casum allegans, duo probare debet, casus scilicet emergentiam, & quod sine sua culpa interuenit casus.

VOTVM D. B. Referentis. Submissum principaliter in puncto liquidationis, ad interlocutoriam 26. Iunii, Anno 72. hic latam, iuxta quam duo probanda sunt Bromio. Primo, quod summa trium diuersarum postarum, videlicet 20000. fl. 80000. taleri, & 30000. fl. de quib. in 58. articulo primæ reconuentionis, ipsius senatus, in utilitate der Schadlos, Verschreibung conuersa, hoc est, æs alienum der 171000. fl. ibi specificatum, inde exolutum sit. Deinde, quod quantum senatus pro summa sua capitali, & sic proportionabiliter, siue pro rata, vt loquuntur, in eo teneatur. Quod ipsum tamen ex obligatione societatis (si reliqui socii in eo consistere, ac senatum ulterius grauare non vellent) satis clarum & indubitatum videtur, vt quia ibi veteres socii 230000. fl. pro sua summa capitali prætenderunt: senatus vero, in vniuersum, tantum 100000. fl. tanquam sortè, in negociationes habuit, prout est in confesso. Et sic rata ipsius nõ deberet excedere summam 51818. fl. 2. Vahem, 12. Pfennig. Hoc non obstante, vel attentio, nihilominus conqueritur Brom. quod senatus cum dictis tribus postis, siue mutuis, nõdum præstiterit ex sua parte, quod debet, idque male cum eo conuenit. Quod impossibilitatem rationum, & ratæ allegat, nisi veterum sociorum damna & æs alienum iam olim, & ante nouam societatem cum senatu initam,

contractum ipsi à multis retro annis indebite obtudere moliretur.

Cum autem, quoad vtrunque inter deducta & allegata per Bromium, nil admodum noui appareat, quod in prioribus actis, id est, ante interlocutoriam, non fuerit in medium allatum, senatus iisdem quoque rationibus & fundamentis, quibus antea, contendit, Bromium ad vltiora de iure teneri. Cumque tempus præfixum, quatuor mensium, ante plures iam annos elapsum sit, sperat Senatus (prout læpius etiam hæctenus institit) ad dicta priora, & vigore clausulæ salutaris, petitioni libelli annexæ, pronunciatum iri, quod iuris est. Nempe, & inspicit: Quod Bromio non licuerit, siue per dolum, siue temerariam assertionem, atque continuam instigationem & pollicitationem, Senatui, qui alias nunquam fuisset cum antiquis socijs contracturus, nec vnum denarium in illam societatem vel negociationem collaturus, articulo modo in ducere: sicque ad emendationem omnium damnorum & interesse, imo & ad pœnam aliquam extraordinariam, condemnandus, vel ob id ad Senatui remittendus veniat, vt habetur in dicta petitione libelli. Vbi tamen notandum. Quod extraordinaria illa pœna concernat etiam illud caput actionis, quod Brom contra datam fidem vnd Handgetübb/ ex Francofurtia recesserit, vt in 99. vsque ad 108. articulo huius reconuentionis. Sed quia in secunda conuentione, vbi actio, quod metus causa, ad liberationem eius instituta, idem pertractatum, nihil opus est rursus illa repetere: nec quicquam amplius desuper pronunciatum, cum sufficiat, semel ibi esse absolutum. Sicut & secundo, ratione summæ capitalis, ipsius Senatus videlicet 100000. fl. & 10000. fl. quos idem Senatus Bromio mutuo dederat, priori suo voto inhæret, vbi ob delegationem & nouationem, ex interuentu nouarum personarum, id est, der Mannschiben zu Augspurg factam (quæ delegatio loco solutionis habetur, Castrens. consilio 181. n. 1. part. 1. Bart. Socin. in l. 2. num. 3. solut. matrimon. & singularia, n. 20. si certum petatur. Et hic saltem ope exceptionis factæ, datur tacite nouatio. Röchi-gall. de duob. Reis. in princ. l. 3. n. 18. fol. 140. vbi multa allegat, & Referens circa 2. conuent. late tractauit) Bromium absoluendum duxit. Postquam enim semel facta est delegatio, quod vt hic, non poterit postea fieri executio contra debitorem principalem, sed contra delegatum, si obligatus fuerit denuo, instrumeto sigillato, vt hic, per Mantich. Petrus Rebuff. in trakt. de liter. oblig. articulo. 1. gl. 9. n. 21. Quia nouatio, (quæ tollit priores obligationes, §. prætorca. Inst. quib. mod. toll. oblig.) semper inest quæ delegationi. Wesemb. 31. n. 37. part. 1. Quod & aliis dominis tunc temporis visum fuit, quantum ex illorum votis intelligo, & satis ex ipsa absolutoria, penes dictam secundam reconuentionem colligitur, vt quæ ad defendendum & indemnem seruandum Senatui, ratione dictorum 10000. fl. propter litigiosam factam solutionem totalis sum-

ma, detur 1000. fl. inter dictos Mantich & veteres socios, vt qui illam comunem esse contendunt, ex vna, & senatum ex altera parte, instituta fuit. Quia vero haecenus super dicta summa capitali pronunciatum non est, sed vna cum aliis punctis, ad definitiuam vsque processum, merito referuari debuit, omnia per ipsum allegata iura, & rationes, ad hoc caput der Hauptgüter pertinentia, hucrepetit, & conelusiue Bromium a petitione libelli absoluendum censet.

Restat igitur solum dispiciendum, quid de istis tribus postis controuersis, iuxta & post interlocutoriam nostram, plus probatum sit, vel non, quam antea. Et quid desuper pronunciatum.

Prius tamen ad duo Bromii obiecta necessario respondendum erit. Primo, † quod dicit, non ad instantiam senatus, sed ex nobili officio ita Iudicem interlocutum esse, quasi velit dicere, modum in eo excessum: cum penitus non fuerit petitum: verum si attendatur clausula salutaris, cuius supra facta mentio, & quam etiam vrget senatus in probationibus, n. 78. vna cum vbique expositis, ac toties per eundem repetitis, maxime vero & quinta ipsius Bromii conuentione satis vtique ista etiā per dictos Actores petita videntur, & sic iure quoque, vt ex infra dicendis patebit; pronunciatum opinatur. Quoniam sufficit, † coram Principe narrare factum, & petere iustitiam: quia intelligitur, omni meliori via, &c. *Aff. sicut decisione 95 num. 7.* Cuius virtus est, † vt Iudex possit cognoscere & iudicare super omnib. quæ ex narratis & probatis colligi possunt, etiam si specialiter & expresse hoc per libellantē non fuerit petitū, *Berous conf. 165. n. 21. vol. 1.* Deinde quia † imprimis conqueritur de iniquitate dictæ interlocutoria (cui tamen per omnia acquieuit, & ea iam pridem transiit in rem iudicatam) proinde ac si non ipse, sed quondam Christophorus Moschauer & Philippus Lãberger, tanquam administratores & factores Salarati, ad ibidem contenta, soli ex omnibus sociis teneantur, eique præ cæteris, ac contra ius societatis, aliquid grauius & impossibile iniunctum fuerit. Ideoque ad diluendum hoc, & vt Domini, qui priori relationi non interfuerunt, merita causæ tanto melius intelligant, ac sciant, super quibus fundamentis Actorum petitiones innitantur, hoc est, cur Brom, vel saltem ratione culpæ & negligentia, † quæ alleganti probandæ sunt, *Benedic. Capra, 12 reg. 78. num. 56.* cum culpa † non præsumatur, nisi probetur, *Bart. & Dd. in l. quod Neruam, depof. ad omnium damnorum & interesse emendationem, pœnamque extraordinariam condemnari debeat, ex pluribus ac variis coniecturis, rationibus & circumstantiis, ex qualitate personarum, rerum & factorum desumptis, quæ (singulis tamen coniecturis) se & alios dominos, dum hanc causam Anno 71. & 72. referret, tam ad sic interlocuendum, quam ad præambulam sententiam, de se purgando, & iurando, quod nihil dolose egerit, (cuiusmodi argumenta, occasiones, per-*

seuerantia, atque obstinatio consequenter, imo multo magis, culpā & negligentiam ipsius arguunt) mouerunt, nonnullas breuiter nunc attingendas, & ordine præmittendas, remque altius (quia omnis vis huius reuocacionis in eo consistit) repetendam statuit. Prolixius autem ista in suo voto, eiusque emendatione, cum singulorum probationibus, deducta inueniuntur. Idemque iam senatus in exceptionibus suis, pag. 5. ob auch wol in dem 38. r. & pag. 10. §. aber es mēchten. Referendo se ad articulos libelli non nihil digito quasi demonstrat.

Sequuntur iam rationes, cur Bromio iniuncta probatio, etq. sere in omnibus culpa & negligentia imputanda sit.

Primo: † Quod Brom non tantum per alios 13 quot annos, veterum sociorum des Steinachen Satger Handels / quo ad Kupffer vnd Blei / institor Franc. fuit, vt ipsemet fateatur in exceptionibus num. 97. fol. 98. sed etiam postea, & adhuc ante senatum 30000. fl. in eadem negociatione habuit, ita vt per cōsequens, etiā vnus ex numero illorum fuerit; qui cum senatu societatem contraxerunt: vnde de dolo latiori, & lata culpa, *l. cum duobus, §. venit. ibi Bartol. pro socio.* Item de leui quoque culpa tenetur, *glossa ibid. textus in l. socius socio, eodem tit. §. fin. eod. inst. l. contractus, de reg. iur. l. si vt cerio, §. nunc videndum, vers. sed vbi commod.* De pluribus speciebus culpæ vide *Bened. Capram in d. regul. 78. à n. 7. vsque ad 30. & Marant. in d. l. contractus,*

Secundo: † Quia de suo primatu Bromius, 14 quod propter dictam summam 30000. fl. rationibus assidere sibi liceat; ac reliqui socii acquiescere teneantur; ijs, quibus ipse cū alijs tribus deputatis concluderet, diu multūque gloriatus est.

Tertio: † Quia cōtractæ nouæ societatis cum 15 senatu actor, instigator, exhortator, persuasor & promotor vnicus, vel certe præcipuus, tam priuatim, quam publice, in senatu fuisse dicitur, & conuincitur: Idque multis ac variis rerum argumentis, postulando etiam: vt senatus præstiti istius beneficii mentionem faceret, ab initio libri sui, quem super lucro huius negociationis confecturus esset, atque illud in sui, ac familiæ suæ honorē, aureis literis, ad perpetuam rei memoriam annotaret: Quod senatus in secundis Replis, nu. 164. fol. 9. tantum ad ostentationem & spem illam refert. *Es solte länger verhelet bleiben / das der Handel also vbel stünde / oder die Schäden mōchten mit der Zeit auch gebüßet werden:* vt autem sit, ad minus culpæ adscribi posse; cum ipsi eo magis, tanquam conciu & senatori, imo & Consuli, sicque duplici iuramento obstricto: imo homini, alias prudenti, perito & exercitato, in rebus etiam suis diligenti & studioso. Deinde & consocio, mandatario & deputato, senatus in omnibus semper fidem habuit, prout idem sæpe quoque expediuit: maxime autem tum ob frequentem & insignem eius commendationem, dicti Satger Handels / præsertim ab immensa utilitate, ac quæstu incredibili, (idque vel exemplo Michaelis Mineburgi, Vlrici Rufferi, sui, & aliorum)

rum) tum & propter consilium & incitationem continuam, ut is pecuniam suam huc collocaret, tum, quia denique accessit asseueratio certa, firma, cōstans ac perpetua, adeoque bey seiner Seelen Seltsamkeit: quasi ista omnia, quæ toties laudauit, extulit & prædicauit, vera essent. ipseque sciret, quam optime addendo quoque, Man soll ihm darum vertrauen/ er wol Senatam nit auff ein Eyß führen/ neque se semetipsum, & germanum fratrem decepturum libenter. Quod senatus in dictis Replicis iterum bonæ spei adscribit, dicto fratri wol darauf zu helfen/ etiamsi alij damnum paterentur. Is autem, qui dat consilium, † ratione officii, vtrassessor officialis, decurio vel senator, & administrator Reipub. tenetur ex malo consilio, etiam nō doloso, si in damnum Reipubl. tendit, secundum Dec. in l. consilij, de reg. iur. & Cagnol. ibi. nu. 3. vbi post Philip. Franc. in c. nullus, n. 2. 3. de reg. iur. in 6. Illum ex consilio teneri dicit, quia ratione alicuius artis vel exercitij se peritum asserit: si tamen per imperitiam malum consilium dederit, teneri de damno dato, maxime in foro conscientiæ: quia imperitia † adscribitur culpæ, l. qua actione, in fin. ad l. Aquil. & l. illicitas § scit, de offic. presid. licet Franc. ibid. videatur velle, quod consulens non teneatur illi, cui præstitum est consilium, ex quo ille non tenebatur id sequi, sed illi teneatur contra quem est secutum consilium. Quod in proposito, Respublica esse possit, Præterea tu, qui mihi consuluisti contrahere cum certa persona, cum qua alias contracturus non essem, nisi te consulente, obligaris mihi actione mandati ad interesse, §. tua tantum, vers. & adeo, Instit. de mandat. l. si remunerandi. §. plane si tibi. ff. eod. & glossa vtrouique. præsertim tali casu, vbi quis etiam terminos consilij excedit, vt in proposito deducitur in senatus exceptionibus, num. 88. Et vbi consulentis, id est, Bromii, & antiquorum sociorū, & eius, cui consulitur, interest, vt similiter deducitur in d. replicis fol. 44. de quo & Dd. in d. l. contractus & Franc. in d. c. nullus.

18 Quarto: † Quod non solum iuramento, & quidem insolito, adstrinxit senatum, vt pote de non patefaciendo ista secreta cuiquam, ita quod impeditus fuerit, aduocatos suos adhibere in consilium: Et quo minus statum, siue qualitatem & successum dictæ negociationis inuestigare poterit: sed quod etiam ipsemet Bromius sa pius profectus Islebiam, & in istas regiones, vbi ex quotidianis couersationibus, cum suis consociis, iisque affinis intimis & ministris, imo ab extraneis etiam (exemplo Consulis in Bonn/ qui de interitu iam sciuit) multa explorare & inuestigare potuit ac debuit. Cuius rei etiam argumento sunt ea, quæ Michael Meyenburger scripsit ad Bromium, vt inter eiusdem documenta n. 27. litera A. vbi Anno & c. 53. de 30000 fl. huc collocandis, vnd so viel er immer auffbringen könne/ daß man müßte Geld haben. & litera C. Veneris post Oculi Anno, 54. ibi: Nun wist ihr selbst, das vnser Handel mit städtlichem Hauptgut ver sehen. Item,

liter. D. Anno eod. de 20000 fl. solutis, ratione debitorum, Valtin Leissen/ & ibidem in schedula, de 15000 fl. auffgenommen Wechsels. Præterea litera E. Anno eodem, de cupro, so nit folgen. Itē de 5000 fl. mutuo datis Ebnero. Et ibi in schedula: Quod parum cupri accipiant, vbi potissimum verba hæc obseruanda, vnd hoff/ es sol sich nit dermassen/ wie ihr schreibt/ vnd berichte/ ei finden/ dann man nit dem alten Vorrath/ mehr/ dān alles Zins gelt/ mit dem dritten Theil viel mehr/ dān alle Wechsels/ zu bezahlen kan. Item in litera D. quæ est sine dato: vnd mangelt an Geld an den vier vnd vierzig tausent Guldē vnd andern/ das wir auff die Wechsels bezahlen möchten. Itē, wann wir zu Zinsgelt könten kommen/ verhoff ich grosses Nutzen. Vt taceam hic, quæ inter Bromium & Raulcherū, item Moschauer & alios, peracta sunt. Deinde, quod Anno 55. suscepto mandato à Senatu, solus interfuit rationibus, fidei suæ omnino commissis, nolens etiam aliquem sibi adiūgi: eo nimirum prætextu & ostentatione, quod nullus admittatur ad dictas rationes, nisi habeat 30000 fl. in societate, vñ wann man ihm nit vertrauw/ so sol man es ihm nit sagen/ de quo inter alios Bromii testis secundus Hans G. ad 53. interrogat. super elisiuis Bromii, vbi ait, se bene audiuisse ex Bromio, das man niemand zur Rechnung kommen laß/ vnd er selbst hab zu schaffen/ daß man ihn beyläß. Inde secutum, daß man ihn hincyn verordnet/ zu Anhörung der Rechnung/ vnd einen/ als Philips N. zuordnen wöllen/ das hab er wieder sprochen/ vund gesagt/ Man mög den Kosten wol ersparen/ daß es sey vergeblich/ vnd er werde nit zugelassen/ &c. Et licet quidam testium de petito adiuncto dicant, tamen in eo, respectu temporis, errare videtur, cum alij plane contrarium deponant, & tantum in fine, da es nicht mehr gut thun wöllen/ id petitum asserunt. Quare tanto etiam diligentior, intuitu dicti mandati, & recusationis adiuncti, in suo officio, ac cautior ac prudentior in rebus omnibus, vel communicando saltem post reditum suum omnia Senatui, (prout alias communiter assolebat, & hic omnino tenebatur) præsertim vero in audiendis & examinandis melius rationibus; Item, conspiciendo libros ipsos, & inquirendo singula propius, ac certius, nec sola Aufsbeut Zettel. Et generalissimis illis rationibus ex veteri societate, & forte à multis retro annis dependentibus (vt nu. 113. alias 53. quarum generalitatem, & quod ita moris, etiam allegat Brom in exceptionibus nu. 97. folio 78. & folio 83.) contentus esse, multo minus aliorum veterum sociorum, vel autoritate, vel facilitate & silentio, ac prætenfa obseruantia, in eiusmodi rationum redditione (quorum sociorum negligentia & oscitantia, imo dolo potius, sua confidentia, se nunc excusare conatur) commoueri, ipsorumque vestigia, in re tati momenti, leuius insequi debuit, prout hisce exceptionibus innuitur, maxime in dictis exceptionibus numero 97. cum ipse bene sciuerit, quod liber rationū debeat esse taliter cōpositus: † quod

in eo omnia singulariter inferantur, non autem debeat in genere, vel summa poni, & hoc ideo, vt possit reperiri vel falsitas, Bart. *cōsilio* 150. incip. cum predicta examinarem, per l. antepen. de condit. & de monstr. Et subdit, † quod qui aliter reddit rationem, non videtur edere, quia intelligi nō potest, argum. l. argentarius, §. edi. de edend. Goz. ad. in *consilio* 17. n. 10. Bart. Socin. *consilio* 190. n. 1. volumine secundo. Item sciuit, vel scire debuit, quod rationem reddito contineat duo: Vnum, † quod consistit in facto, videlicet, libros exhibere, & reddere, excomputare, percontari, examinare, dispungere & excutere rationes. Aliud, † quod consistit in damno, videlicet, soluere reliqua, & pecuniam dare, l. si statu libera. in fin. de statu lib. Et vnum † sine altero non sufficit. ad hoc, vt rationes reddita dicantur, l. cum seruis, l. qui sub conditione. de condit. & demonstrat. Berous *consilio* 191. n. 38. & 42. volumine 1. ad quorum neutrum B. om hic fati respexit, nec obleruauit. In lata ergo culpa fuit, † nō indagando, quæ specialius & accuratius hic perquirenda fuerunt. Bald. l. 3. num. 5. C. de naut. sen. Grauet. *consil.* 132. numer. 13. & *consilio* 115. num. 3. part. 1. Bened. Capr. *conclusionis* 5. numero 37. maxime in hac noua societate, & circa hæc primas rationes: Item, quoniam antiqui socii Raulchero semper fuerunt suspecti, de summa illorum capitali, adeoque, vt istis nullam etiam lucrum ea vice fuerit computatum. Quantum hoc male ipsos habuerit, teste Lambergero. Imo lata culpa est, † non facere ea, quæ quilibet homo fecisset, præsertim mandatarium, & iuratus Senator, l. latæ culpa. de verborum significat. Bart. in l. quod Neruā, deposit. Berous *cōsilio* 144. numer. sexto, volumine 1. Paris. *consil.* 123. num. 4. 5. part. 1. vbi dicit, Mandatarium † de omni culpa, etiam leuissima teneri; & ibid. num. 6. secundum Bart. quem communiter D. d. sequitur col. 8. vers. sexto principaliter.

27 Culpa leuem, † quando consideratur in rebus alienis, vt hic, nihil aliud esse, nisi deuiationem ab ea diligentia, quam adhibēt homines diligentes, eius conditionis & professionis: faciunt, quæ per Molin. in *tract.* de eo, quod interest. num. 205. scilicet propter materiā subiectam. Et necessitatem imminentis periculi, quod præuisum erat (vel, † prouideri hic potuit, ex quo tantū æris alieni adesse rescuit) omnem culpam deberi, etiam leuissimam, per iura, & multas auctoritates, addēs rationem: quia in istis minimum negligētiæ potest esse causa maximi periculi. Et Zas. in l. periculū, n. 4. §. si cert. pet. at. Administratorem, † si vnicus, teneri tantummodo de dolo & lata culpa, id est, de culpabili negligentia. De leui autem, † id est, de ciuili inaduertentia, non teneri, de quibus plura in prioribus votis. Et prædicta tanto fortius stringunt, cum B. om seipsum tutori comparat & fateatur, se ad idem teneri, ad quod is in causa pupilli, vt in fine suorum defensionalium contra hanc primam reconuentionem numero 21. Sed in l. a tutoribus. in princip. de administr. tut. eadē diligentia ab ipso exigitur, circa administrationem, quam paterfamilias rebus suis, ex bona fi-

de probare debet. Ergo. Hinc frigida, vel certe non satis iusta vel verisimilis (saluo iuramento ipsius) videtur excusatio, qua in *cōclus.* n. 52. vtitur, nimirum, quod Anno 55. non obseruauit, ex qua causa veteribus sociis nullum lucrum adscriptum; idque minime ipsi suspectum fuisse, propter aliorum statliche Aufbeut: & quia pecuniā tam suam & vxoris, quam et mutuatam à senatu, indubitata spe, hic collocauit. Ponamus enim ita esse, & quod in suum quoque proprium damnum sic cæcutire, neque id ex nimia fcordia & ignauia (si credere fas est) curare & attendere voluerit (quod vel quilibet alius, etiam non diligentissimus, haud fecisset) cum contrarium ab omnibus statim fieri solet. Tamen in rebus alienis negligens esse non potuit vel debuit, vt per Ioseph. Assiss. in *decisione* 10. n. 13. idque non tantum ex capite, vel qualitate, quia socius, sed etiam, quia Senator iuratus, & deputatus, mandatumque in se suscepit: qui alios etiam adiungendos recufauit, se ad omnia paratissimū obtulit, & in omnibus sibi credi voluit. Vnde nec obiici potest Senatui, quod sibi imputandum, quod talem elegerit. Quia supra dictum est, quod ab initio, & ante initā societatem, longe aliter se gesserit, & semper pro diligenti reputatus: ita quod si voluisset, & debitā operam hic nauasset, huic negotio, solus quoque, recte præesse potuit. Similiter non releuant adducta in dictis exceptionibus n. 97. folio 67. & 77. quod non habuerit speciale mandatum à Senatu, neque ipse in se receperit, compellere veteres socios, sine causa, vt cōtra morem solitum, & antiquum, rationes ab ouo inciperent. Quod in spacio totius anni fieri non potuisset, vt etiam dicit in *exception.* numer. 124. folio 11. Quia si prædicta bene ponderentur, longe alia, & perfectiores requirerentur rationes, saltem ab vnico illo anno, (vt quæ erant primæ, nouæ illius societatis) etiam si nihil ob id in specie fuerit demandatum: Ex quo ipso iure subintelligebatur, vt debito & legitimo modo omnia perageret, neque in minus sufficientes consentiret, vel incertas, obscuras & intricatas rationes approbaret, ad quod etiam tantum temporis infumēdum non erat, vt præcederet. Imo eodem labore & negotio, si aperte, fideliter & diligenter rem expedire voluissent, omnia illa præstare potuissent, vt satis elucet ex his, quæ infra, octauo loco subiungam.

Quinto: † quod prædicto Anno 55. rediēs de rationibus, neque Senatui, nec deputatis, vllō verbo indicauit, quod veteres socii tum temporis non acceperint Aufbeut/ alias de causa fuisset interrogatus, vt dicit Senatus: nec etiam retulit, quod nullas ibi summas capitales veteres socij habeant. Et sane quoad Aufbeut/ prætexta eius ignorantia, vel inanimaduertentia parum haberet fidei nisi desuper iurasset. Cum ad duodecimum interrogatorium sui examinis (inter documenta Senatus, numero 36. ipsemet fateatur, d. man den alten sociis damaln nichts gegeben/ sed

Francofurdienſibus ſociis, ipſi Bromio & Rau-
 ſhero 12. pro 100. dati. Sed hic notandæ ſunt va-
 riæ & inconstantibus illius reſponſiones, nimirum,
 quod in concluſionibus num. 15. fol. 12. hiſce
 31 verbis dicit: *Poſito, ꝛ quod Brom conſeſſus eſſet, ſe ſci-
 uiſſe, ꝛ c.* tamen talis conſeſſio dolo a Iuerlantium
 fuit extorta, & modis omnibus errônea, & re-
 uocabilis. Secundo dicit, ꝛ *interpretationem penes
 proferentem eſſe, ꝛ non penes inimicos capitales.* Ter-
 32 tio, ꝛ *quod in die dominico factum, ideo actum in ſe nul-
 lum eſſe. ſi contra ſeipſum aliquid dixiſſet.* Quarto, ꝛ
 33 *quod depoſitio ſua facta ſit 28. Aug. Anno 58. que refer-
 ri debet ad annum 57. ꝛ non annum 55. quo tempore,
 ſi licet anno 57. ex rationibus primū de iſtis certiores fa-
 34 cti ſint.* Quinto, ꝛ *quod in eo ſuſpectum habeat protho-
 collum Iacobi Brb. n. vel extensionem eiufdem.* (Nota:
 Dieſer Iacobus iſt iuvoor Statſchreiber vnd dem
 Raht geſchworen gewefen) cum medio nouo iuramen-
 to non obtinuerit: quod originali ſua diſpoſitio conformis
 ſit, ideoq. d. prothocollum edi petierit, ſed non impetraue-
 35 rit. S. x. o ꝛ *quod etiam in ciuilibus, nedom in crimina-
 libus, ꝛ cauſis, tam grauis præiudici, vbi de honore, vita
 ꝛ fortunis agitur, ex nuda conſeſſione in aliquem duriter
 nihil ſit ſtatuendum.* Septimo: hiſ ꝛ verbis reſpon-
 36 dit. *Was hat auch Brom für ein andern zu ſorgen
 gehabt weil er ſem engenē vñ dan der andern, ꝛ rät-
 ſcher Außbeuth Zettel empfangen gehabt.* Octa-
 37 uo ꝛ *quod nullo modo ſit præſumendum, daß er Brom/
 ſem nē höchſten aduerſariis ſich alſo ergeben vnd an
 ihm ſe ſt ein Verräther werden hab wöllen.* Qui-
 bus tamē nihil obſtantibus, Bromio nihilomi-
 nus, & quidē merito imputari & nocere debet;
 quod in aliorum damnum (ſi non fraudem &
 deceptionē) mediā ſua culpa tacuit, vel, prout
 39 debuit nō obſeruauit, ſicq; indicare ſenatu, quæ
 neceſſaria fuerunt, non potuit, ſcire enim, ꝛ vel
 ſcire debere, vel potuiſſe, facta diligenti inſqui-
 ſitione & animaduerſione, ꝛ qui parantur, *Caſtrenſ.
 in l. ſi duo, de acquirend. heredit. Bari ꝛ alij in l. quod te,
 ſi certum petatur. ibi gloſſa in verb. deberes. notat quod*
 40 *ꝛ lata culpa poſſit tali imputari, & eſt etiam tex-
 tus in l. penultima, ad ſenatuſconſultum Mæ edon.*
 41 Sexto: ꝛ *Quod Brom non ſolum administra-
 tor in particulari, iuxta obligationem ſocietatis
 & propriam conſiſſionem in exceptionibus. n.
 97. f. 98. 99. ſed etiā ipſe, & Hieronymus Kaufſch-
 et præcipuo tēpore Senatus directores & guber-
 natores negociationis fuiſſe dicuntur, adeoque
 pollicitus ſit ſenatu, daß er wölle der ſenige ſin
 der alle Ding wölle verweſen: Itē, daß er ſich zu aller
 Erforderung erbotten: quibus etiā dicti Moſ. Bam-
 er (præpoſitus negociationi ante ſenatum) &
 Lamberger) & omnes, obtemperare debuerunt:
 maxime, cum reliqui antiqui ſocii, ob def. ſum-
 mæ ſuæ capitalis, quaſi pro vmbra & fūco
 ſolum (nur zum Schein) adfuerunt, nuda ſua
 nomina accommodantes, vt ipſemet Bromius
 depoſuit ad 22. interrogatorium dicti ſui exami-
 nis. Nec illi duo quicquam aliud, quam quod à
 dictis ſuis principalibus & præponentibus, in
 mandatis habuerunt, auſi fuerunt negociari &*

exercere, vt vel ex ipſius Lambergeri examine
 (inter Senatus documenta numero 16) haud ob-
 ſcure colligitur, quos etiam durante hac noua
 ſocietate, cum ſenatu, vlla in re modum exceſ-
 ſiſſe, vel aliud, quam quod in mandatis haberēt,
 geſſiſſe, hætenus non eſt probatum. Hinc non
 ſolum Moſchauerū, ſed ipſummet etiā Bromi-
 um, adminiſtratorem fuiſſe teſtatur Caſpar M.
 ad 11. 13. interrog. vt in extra&u atteſtationum,
 quem Brom. in cauſa ſua Iohann. Sixti, Franco-
 furdia exhibuit, nobis inter documēta Senatus,
 numero 20.

Septimo: ꝛ *Quod contra obligationem ſocie- 42
 tatis, eiufque capitula, multis modis actum eſt,
 inter alia. Primo: quia antiqui ſocii nullam ſum-
 mam capitalem, in eam poſuerūt, vel ibi habue-
 runt; vel certe iterum clandestine abſtulerunt.
 Secundo: quod de anno in annum, magnæ pecu-
 niarum ſummæ ex negociatione mutua & ab-
 lata. Tertio: quod rationes adminiſtrationis nō
 ſingulis annis, nec debito tempore, nec legitimo
 modo reddita: quæ ſola ſufficiens cauſa fuiſſet,
 etiam ſi alia non eſſent; Sich von den alten ſociis
 abjuſſendern / vt dicit Senatus in ſecundis Repli-
 cis. n. 64. folio 30. licet Brom omnem ſuam ope-
 ram ſemper pollicitus, ac ſolicitando etiam in-
 demnitatem expeditionē promiſerit. Vt & quar-
 to, Bromiuſmet & Kaufſcher aliquoties, tam ore-
 tenus, quam in ſcriptis cōſeſſi & conqueſti ſunt,
 quod ab antiquis & infidelibus ſuis ſociis egre-
 gie decepti ſint. Quæ omnia, & ſimilia, faciunt
 pro ſenatu.*

Octaui: ꝛ *Quod in exceptionibus nu. 79. 124. 43
 contra officium deputarum, de quo ſupra, negat,
 quod ante annum 55. rationibus vnquam inter-
 fuerit (quod quidem ſenatu in Replis, n. 164.
 veriſimile nō eſt) & aſſerit ibidem, quod eo quo-
 que tempore iſtas non aliter obſeruauit, dan das
 er ſich auff bonam fidem deſ oberſten Factors ver-
 laſſen / vnd keines wegs einigen Argwohn gehabt/
 das Zinſ vnd Wechſelgelt ſolten für Schaden ge-
 acht werden. Et in dictis exceptionibus, n. 124. fo-
 lio 48. iterum fatetur, quod tantum debiti adfue-
 rit: ſed negat, ſe anno 57. ſciuiſſe: daß dicta pecu-
 nia, zu Schaden deſ Handels ſolt Verſach g: geben
 haben prout etiam iuramētum eius in nui, præ-
 fertim intuitu der Außbeut / vt ſupra circa quartum
 argumentum. Item, quod 68. articulum huius
 reconuentionis, & pluribus in locis fatetur, ac
 pro ſui excuſatione prætendit, daß etliche vnter
 ihnen ganz vntreulich gehandelt vñnd das er
 ſolches erſt die Zeit als man vom Handel abgeret-
 ten gewest erfahren. Quæ omnia parum cum illis,
 quæ toties de ſuo ſcire & intelligere: Item de de-
 putatione, officio & præminencia ſua iactauit,
 conueniunt. Quod autē hoc maturius, & abſq;
 magno negotio & difficultate inueſtigi potue-
 rit, nēpe ex rationibus & libris ipſis, ſi diligētius
 attendiſſet, conſtat non ſolū ex iam allegata rela-
 tione Glaub. & Bromii (vt in Repl. Senatus nu.
 128. & in 2. repl. n. 164. daß ſie am 28. Jul. An. & c. 57.
 die*

die Rechnung angefangen / also sey man auff den Grund kommen / das die Ranicken / Meiffenstein / vnd Michel Meyenberger / so jeder Zeit 107535 fl. (vt in rationibus de Anno 55. pro summa capitali sitzgeben) nichts mehr im Handel gehabt / sondern statliche Summen Gelds von Jahren zu Jahren darauff entlehnet / &c. sed etiam ex ipsius Lambergeri depositione, ad Senatus interrogatoria, & inter documenta Senatus num. 6. cuiusmodi in specie, & examinatione rationum & librorum, etiam antea per Bromium omnino fieri potuisset ac debuisset, & quidem non tantum Anno 55. (qua vice pro 100000. fl. suo & Senatus nomine interfuit rationibus, & sic pro tertia fere parte, reliquis sociis fere par fuit) sed etiam, priusquam Senatus interfuit, id est, ante initam societatem Senatus. Ex quo ipse ad rationes deputatus, & de isto suo officio laepius gloriatus est: nec certe integer ad hoc, vel ad has rationes, annus, vt dicit, requirebatur, sed satis fuis set paucis diebus (vt per dictum Glauburgerum factum, Anno 57.) ex dictis libris fraudem deprehensam, & Senatu expositam. Aseuerate igitur, imo ¶ pertinaciter inculcare ea, quæ postea quis contortis quibusdam excusationibus, se ignorasse dicit, adscribitur latæ culpæ. *l. Iulianus, §. 2. de actione empti. W. ih. Mayner. in d. l. contractus, num. 41. de regulis iuris. Couarruu. libro quarto miscellan. capite primo, num. 10. in fin. Alex. & Castr. in l. 2. quod quis que iuris id latam culpam esse dicit, vt ipse Bromius allegat in conclus. num. 151. per ea quæ notentur in l. qui cum alio. de reg. iuris. Et eo casu paria esse, scire vel scire debere, d. l. per te, si cert. perat. Quod hoc loco recte etiam in Bromium ipsum retorqueti potest, de quo infra, in septimo argumento Bromij plura.*

45 Nono: ¶ facit hæc, & fortiter contra Bromium stringit missiua Raufcheri, ad eundem de dato 27. Maii Anno 57. per ipsum iam producta, numer. 10. vel 16. vbi de ære alieno soluendo apertius scribit, & maxime ibi obseruanda verba: Euch vñ mir ist nichts anders zu rahten / dan das wir darauff bedacht seyn / wollen wir nit anderst gar zu Bymännern werden / wie wir auß den Schulden kommen / es vordieshwen es woll. Et facile coniecturandum est, quod iam antea, scienti illa præscripserit, alias pluribus verbis & circumstantiis hoc erga ignorantem fecisset, quaque occasione illud rescuerit, siue expertus fuerit, in specie expressisset. Quod ipsum tamen forte ad rationem de Anno 55. ex quibus de Zins vnd Wechselgelt / notitiam habuerit, referre posset. Cui accedunt quoque allegata missiue ipsius Bromii, ad Michaelen Meyenberger / & Christoff Moscharwer / de anno 49. vsque ad 53. in eum scilicet finem, quod Brom multa ibidem scripserit, cum quibus iuramentum hic præstitum non conueniat, petente etiam ob id Senatu compulsores, ad Casparum Meyenberger / & fratres, pro editione literarum. Adde his depositionem Danielis zum H. Senatoris Francofurdensis, ad 75. articulum nostræ reconuentionis, vbi dicit: se bene scire, dasß ex responsione Bromii, cum Francofurdia examinaretur, so viel zu finden gewest / dasß

er Brom wol gewust / dasß Anno 55. der Handel in grossen Schulden gesteckt / dann Brom hab als angezeigt / dar er dicto Anno auff dem Michels Tags Markt zu Leipzig gewesen vñnd mit Raufchern geredt / er Brom bejorgete die Sach stünde nicht recht in dem Handel: perendo, vt secum abierit. Istæ namque, die Bücher zu ersehen / vnd Erkundigung zu pflegen. Quod vb fecissent haben sie befunden / dasß der Handel mit viel taußent Guldten Schulden belästiget gewesen sey. Auff diesen Bericht haben deputat in der Verachtschlagung je einer den andern angesehen / sich entsetzt / vñnd sich befremdet, quod Brom hoc sciuerit, & rediens, non tantum non indicauerit, sed etiam vterius commendauerit, als ob der Handel gar zum besten stünde. Quæ corroborantur per ipsam et Bromii confessionem, in dicta sua responsione Francofurdiana, ad quintum interrogatorium: Quod tū temporis der Handel 170000. schuldig gewesen / coniuñcto eo, quod veteribus sociis (vt in Replis num. 138. Senatus arguit) kein Aufbeur computatum est. Faciunt denique & aliæ coniecturæ, siue argumenta, quibus Brom, quasi omnibus Senatoribus suspectus, de scientia damnosæ negociationis, tandem factus, vt accumulando deduxi in 21. argumento probatorum articulorum, in priori meo voto. Quibus adde 27. 28. argumenta ibidem de Pfinking / qui propter interitum negociationis, liberationem suam quæ fuerunt, & de ipso met Bromio, quod Anno 57. repetiit 10000. florenorum, ex dicta negociatione, de summa capitali, teste Lambergero, ad quartum & quintum interrogatoria sui examinis, quæ iussu hoc annotare inter exposita:

Decimo: ¶ Tanto ergo maior ipsius culpa est, 46 quod post dictum reditum à rationibus, non solum nihil prædictorum indicauit, vel, tanquam incertus, vt ait (ex supina nimirum negligentia indicare & præmonere non potuit: quæ tamen, ob præiudicium maximum, principaliter, & ante omnia obseruanda & præmonenda fuerant.) Nec rationes ipsas, quantumuis generales, senatu communicauit: Sed etiam non minus, quam antea commendaui statum negociationis, adeo, vt illa continuatione, atque indubitata lucri prædicatione, in certum persuaserit & induxerit eundem senatum, vt adhuc 30000. fl. suum capitale auxerit: Et tamen post hæc omnia Brom, se crassa & supina quadam ignorantia defendere conatur, vt supra dictum. Quia generaliter verum, ¶ quod ignorantia 47 in facto alieno non excusat, vbi quis tenetur inuestigare, vel vbi quis de facili certior fieri potest. *l. regula. §. sed & facti. verb. diligenter inquirendum. ff. de iur. & facti ignor. ant. leg. 3. §. sed si sic. de in rem vers. l. qui hominem. §. si nullo. de solut. Imo sic ¶ ignorans 48 dicitur in lata culpa, Castrus. consilio 295. numero 2. part. 1. Præterea talis ignorantia, ¶ quando quis tenetur inuestigare, dicitur habere mixtam negligentiam, non inuestigando, vt per eundem Castrus. consilio 168. circa fin. part. 2. Vnde alleganti ¶ eiusmodi ignorantiam, tanquam negligentiam, iura non subueniunt: de quo & Roland. a Vall. consil. 72.*

à num. 20. vsque 24. lib. 3. Ac quidem verisimiliter conqueritur Senatus in Replicis numero 138. Quod si copias rationum ipsi attulisset, potuisset ex illius generalitatibus istam percipere, ac diligentius percontari & inquirere de singulis. Imo & omit-
 51 damna in posterum præcauere: culpa enim tunc afficit, cum casus propter illam euenit, qui alias non euenisset: Strach de mercat. titul. de nau. part. 4. Crauetta consilio 1. numero 29. Et quamuis in exceptionibus numer. 97. fol. 78. & 82. & in exceptionibus num. 122. fol. 12. fol. 16. Brom affectat, quod dictas copias rationum Senatui atulerit, quas etiam sine contradictione approbauerit, & ad acta reposituerit: Idque tam verum esse, sicut Euangelium Ioannis: referendo se ad dicta testium, & præsertim Iohann Glauburgs/ ad 44. Interrogat. 22. Elifui articuli: Senatus tamen hoc plane dissitetur in Replicis, num. 138. & 175. & alias. Neque vllum ex testibus scit, qui illud aperte affirmet. Et dicit Glauburger in loco iam allegato, tantum hinc verbis dicit: Post reditum, hab Brom senatui Relation vnd Bericht gethan/ auch ein Ausbeutzettel oder ein Summarischen Bericht der Rechnung/ in einer Verzeichnus fürgelegt/ mit Erbierung hernacher dieselbe fürgangene Rechnung auch zu vbergeben vnd erwerben. Nec releuat dictum 21. testis, Philips Vffstenders ad secundum Interrogator. 38. peremptor. articul. 4. conuenit. nimirum de rationibus acceptis post Ausbeut Zettel. Quia non certo scit, sed ita recordari videtur, attento: quod istis non fuerint contenti: quia non ab Annis, qui bus Senatus in societate fuit, computat: vt iterum sibi videtur.

52 Vndecimo: † Quantum ad tres litigiosas postas: Et primo 20000. fl. mutua tinet, constat ex dictis testium, ad 38. articulum peremptor. 4. conuention. Quod Anno 56. ante nundinas autumnales, illas Brom sollicitari apud Senatum, ex causis ibidem deductis, & in tertio, & quarto, articulis peremptorialibus, 5. conuentionis allegatis, videlicet, quia ipse scivit, (vti Senatus Rechnungmeister) maiorem extate summam, in parata pecunia ociosam, & societatem plurimū obararam, præ-
 tendēdo, hoc vsitatu esse in magnis negociationibus, vnde es könne der Handel ohn Wechselgelt nicht getrieben werden. Item conquerendo, quod Aquenses, & alii Emptores Cupri, conspirauerint, de vendendo sibi cupro, pro libita suo, idque si fiat, totam negociationem intertutam: Socios etiam libenter daturus 1000. Guldē pro interesse, vsque ad festum Michaelis, & hoc se in commodum Senatus, ratione iuramenti sui, silere non potuisse. Deinde, quod Anno 57. in der Dsternsch obtinuit protogationem solutionis, ad subleuandū onus artis alieni, der 17 000 Guldē/ vt in 58. articulo nostræ reconuentionis, & 49. peremptorial. 4. conuenit. Similiter, quod in eadem Fastenmes 8000. Taler/ & in nundinis autumnalibus Anno eodem, 30000. Guldē/ pro exoluendo dare alieno impetrauit, vt in d. 58. artic.

Duodecimo: † Quod Brom, omnes illas tres postas receperit, vt probatur in genere inter alios per testem trigessimum, ad 58. art. & ad interrogatorum decimifexti, art. reconuention. Facit testis 31. ad 58. artic. ibi. Auff ein Rarch gelegt/ Brom tragen helfen. Deinde probatur per Nicolai Harsen/ Rechnungschreibers manum, in senatus Rechnungsbuchlein/ vt not. trigesimo septimo, lit. K. de 20000. fl. & liter. A. L. de 8000. Taler/ & litera LL. de 30000. Guldē. Item per recognitionem Bromii, propria manu & sigillo confectam, per Senatum cancellatam, inter documenta Senatus, numer. 55. vbi habentor etiam verba, bin auch gegen mehrer Theils der Lieferung gewesen/ & per confessionem eiusdē, in exceptionibus num. 122. fol. 2. vbi dicit Es sey nit ohn/ das er Brom als der tingst ex culpa talis Senatus, den creditoribus, welcher de Factor Moschauer von wegen des Handels zuthun gewesen/ vnd auff die Rechnungmeister zu Franckfurt verweisen die si eundlich Besirdnung gethan/ vnd etwann zu Erpfa-
 53 hung der angeordneten Bezahlung verhoffen: Idque iustu, & scientibus reliquis deputatis: in specie audiantur ad 43. 44. 45. peremptorial. 4. conuention. in testes 69. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 22. 27. 28. facit inter documenta Bromii n. 3. De 8000. Taleris, inter 2. lios testes, 19. 30. ad 58. art. Extat etiam confessio manifesta in hoc puncto liquidationis, vbi de transmissis Colonia, multa verba, de quo infra plura. De 30000. fl. deponit testis 23. ad 1. interrogato. & contestes, 25. 6. 13. 15. 16. Quibus accedit testis 20. Interrogatorio 2. 37. defensi. Item in responsionibus ad 85. artic. huius reconuient. Facit inter documenta Bromii conceptum des Rechnungschreibers zu Franckfurt/ vbi etiam habetur, Bromio in illa rationibus quædā fuisse defalcata. Vnde vel ex hoc solo argumento, ratione acceptorum, æquum & iustum apparet, vt de istis tribus postis litigiosis, rationes quoque reddat, atque interlocutorie satisficiat, maxime, cum ipse ad certum vsu illas sollicitauerit & obtinuerit, item rationes & alia promiserit, cauereque debuit & potuerit, ne contra obligationem, & bonam fidem, atque iuramentum agat.

Decimotertio: † Quod Brom fuit pro istis mutationibus semper institor & obtentor pecunie, & autor indemnitate, promissa summa, cum persuasionibus, vt in 5. conuentione circa 4. Elifionem dixit. facit testis 25. ad 112. reconuient. vbi habetur: Soll ihn/ Bromium, sorgen lassen/ es sey viel Ers vorhanden/ er dorff selbs Senatum schadlos halten. Cum tamen ex Lambergi examine constet, quod Anno 56. 57. tantum 4000. Centner pro pecunia vendiderit, reliqua vero omnia socios debuisse, videlicet 26. millia Centner. Et fateatur Brom. quod Anno 55. 56. 57. 300000. Centner gemacht worden/ vt 32. defension. 5. conuenit. est in confesso, vbi & promisit, rationes in posterum expeditiores, fore & alia, &c. Notandum etiam, quod instrumentum indemnitate confectum, & subscriptum, sigillatum, antequam senatui relatio facta, & ab ipso approbata. Et putarūt omnes deputati, quod

quod si relatio præcessisset, disputationem peperisset, & vix, vel difficulter obienta fuissent: Senatum tamen commotum, propter rationes promissas. Addit Glauburg. ad 7. art. daß das anbringen ad Senatum hab nicht geschehen können / dann Brom hab daraus geehlet / wie sein gewönllicher Gebrauch.

55 Decimoquarto: † quod Brom Senatores curiosos increpauit, suamque intelligentiam prædicauit, & promissit restoratione: Er wöll sein Keyß nicht sanfft legen/te Sed & officium admistr. 10- ris Reipublicæ vel consulis, est, p. ovidere, ne sua culpa aliquid detrimenti Respublicæ capiat. *sur. vulg.*

56 Et qui † causam dat, damnum dat: *l. qui occidit. §. in hoc quoque. Ad leg. Aquil. Bartol. Socin. consilio 156 numero 20. volum. 2. facit l. 2. §. 2. de admistr. rer. ad ciuit. pertin.* Præterea, exemplo tutorum, prior conueniendus, tanquam is, qui gessit. *leg. prior. 4. in princip. eod.*

57 Decimoquinto: † spe vana, & promissione inani suspendens senatum, in causa fuit, quo minus rationes aliunde exigerentur. Nec Bromium excusat, quod Moschauerum infimulæ negligentia: Quia instare, & lena ui communicare, non occultare debuit: Et licet Brom ad general. Bericht nicht schuldig: Tamen debuit des Handels Bericht thun / vt dicit Stalburger 5. tripli. interrogator. 64. artic. huius teconuent. Et quod in Replie. num. 138. fol. 39. Senatus hisce & iisdem verbis dicit, vt iam commemoratum.

58 Decimosexto: † A Bromio, & aliis consociis, ne in hodiernum quidem diem origo, quantitas & qualitas debitorum imminescent extorqueri potuit, vt inde præsumatur mera tergiversatio & negligentia Bromii, vt ostendunt dicta testium, & Epistola deputatorum ad Rauscher de dato 16. Martij Anno 59.

59 Decimo septimo: † Bromius docere non potest, vllum damnum negotiationi, tempore initæ cum senatu societatis accidisse, sed præsumi, quod ex negotiatione potius lucrum, quam damnum capteretur, *Berous consilio 191.* Vnde colligitur, non immerito, quod tantum 25 alienum det 171000. si prius contractum, & sic etiam per solos antiquos socios (inter quos Brom. tum temporis vnus ex primariis fuit, vel certe, ante senatum iisdem adhæsit) exoluendum fuerit, & adhuc sit.

60 Decimo octauo: † Bromius speciale mandatū senatus, ratione exolutionis æris alieni, excessit: Plures † socii administrantes, singuli pro rata ad rationes tenentur *Bartol. & alij in l. 1. §. actio. de tut. & rat. distrah. l. quedam. in princ. de edend.*

61 Decimonono: † Nondum probatum, iam dictam summam, conuersam esse in vtilitatem negotiationis, etiam quoad solutionem det 171000. si nisi, quod Brom. cum suis except. num. 20. tantum exhibuit copiam extractus Factorum, quod debita & credita, in nundinis paschæ, Anno 57. sub numero 28. alias 55. Et esse tria probanda in 1. 6. uentione copulatiue: Primo, † quod Brom, vna cum Rauschero, die 171000. fl. auffbracht / quod nõ

probatum: Secundo: † Quod d. pecunia mutuata, 64 dem gemeinen Handel zu gutem / wircklich angewendet. Tertio: † quia ad indemnitate actum, So 65 fern dann dieselb in Recht erkannt werden solt / zufförderst bewisen worden seyn. Quia autem null. in existis tribus substant. alibus probatum: Ergo absoluedum esse senatum.

Vicesimo: † Conqueritur Senatus de ablata 66 per Rauscherum & Bromium recognitione det 20000. fl. ex sua Wechselstuben / à Rauschero & Bromio sigillata & subscripta. de quo 8. testis 9. interrogator. 33. vsque 45. artic. peremptor. 4. conuent. Item ad 47. art. Item & Georgii Frosch. 19. test. Item 7. test. ad 44. artic. Item 20. ad 50. art. & in 9. Interrogator. 4. 4. art. Item 22. 2. Interrogator. 4. 4. peremptor. 4. conuent. Eius tamen loco aliam suppositam fatetur Senatus, in quo Brom plerisque testibus suspectus est. Videatur 24. testis ad 50. art. peremptor. 4. conuent.

Vicesimoprimo: † Conqueritur etiam Senatus, quod Brom requisitus, noluit dare recognitionem siue Bründt / & ablatam detrectauit, pro 8000. Valer. & 30000. fl. Sed etiam sibi voluit dare.

Vicesimosecundo: † Quod tandem Brom & 68 Rauscher obligationem pro dictis tribus postis, sociorum nomine, eidem Senatui obtulerunt, vt testatur Lämperger 27. in errogat Francof. t. diense Et Senatum, propter pericula, non remissit se statim, vt in replie. num. 138.

Vicesimotertio: † Brom detrectauit, ad interrogatoria Senatus respondere.

Vicesimoquarto: † Quod Senatus indemnitate à Bromio, ratione trium postarum exegit iuxta decretum, ei prælectum, vt supra 9. argumento.

Vicesimoquinto: † Quod Senatui etiam ratio 71 ne lummæ suæ Capitalis, à Manliis controuersia mo a.

Vicesimosexto: † Brom & Rauscher Moscha- 72 ueri rationes amouerunt.

Vicesimoseptimo: † Bromius in probatione 73 quinta conuentionis defecit. Quia autem hoc nõ fecit, potuisset Iudex ibidem sic inrerloqui, & probationem requisitorum, actionis mandati contrariæ iniungere. Hinc Brom cum sua quinta conuentione, nobis quoque ansam præbuit, ad sic inte loquendum, etiam si alia moria nõ fuissent. Accedit, quod iuris: Quod debita contracta per † vnum sociorum extra causam societatis, an 74 te & post eam finitam, in diuisionem non veniant, nec pro eis aliquo modo teneantur alij socii. *Grauert. conf. 59 num. 8. part. 1. & consilio 129. n. 12. Roman. conf. 145. num. 4.*

Quibus sic præmissis, adeoque priori sua sententia, & dicta interlocutoria corroboretis, vnde in hodiernum etiam recedere non potest: Videndum igitur est, in præsentia submissione liquidationis: An & quid ultra prius deducta & allegata in specie probatum sit, vel non, & quomodo singularæ postæ (quas Bromium accepisse supra demonstratum est)

tum est) iterum fuerint expositæ, atque in eo Bromium iterum audiamus.

- 75 Et primo: quod ad 20000. fl. attinet, innititur Brom obligationi Moschaueri, inter documenta Senatus numero 39. Et obligationi sociorum, pro omnibus tribus postis, numero 3. Item vtraque obligatio sub numero 6. propria manus Moschaueri. Quibus fatentur, se recepisse, & in utilitatem sociorum conuertisse. Sed his non obstantibus, vltior est iniuncta probatio, quia semper fuerunt suspecti, et ob culpam & negligentiam, & etiam collusionem sociorum veterum, & ita confidentium, in fraudem Senatus. Ideo non præiudicare potuit, &c.

Deinde obiicit Brom: Quod d. summa Factori Moschaueri mutuo data sit, in der Herbstmess Anno 56. dum adhuc de interitu nihil sciret, & sic per dimidium annum ante literas indemnitate, de dato Lunæ post Palmarum An. 57. adeoq; in eodem Senatus vt n. 8. iam antea inter documenta Brom n. 3. Sed his respondetur, et vt supra in 20. argumento.

Quoad 8000. taleros, ad instantiam Rauscheri mutuo datos: Respondetur, et de Rauscheri & Brom idem iuris esse statuendum, cum vtrique res sint cognita, & vterque res peregerint: quod deinde Brom in Moschauerum transfert: Sicque Brom in suis refutationibus varius & inconsistens est, nec releuare, quod ante scientiam inieritus, Bromio pecunia mutua sit. Deinde quoad missiuam originalem, & propriam manum Rauscheri, quod Brom den Eisenstock Antuerpiam miserit, &c. Respondetur, et non hoc referre, quid Rauscher de eo scripserit: Sed quæri, an d. summa fuerit debita ex Sangerhandel, an vero ex ra hanc negociationem fuerit soluta, hucque trāsata: Vt

80 in simili, tuor, et confundens suos & pupilli reditus, dicitur esse in culpa: Plot. de in lit. iur. §. 5. num. 11. Inde patet, Compulsoriales ad Colonienles frustra decerni.

81 Tertio, et quoad sociorum Schuldbrieff d. nu. 6. & Senatus Rechnung Zettel n. 7. Responderi potest vt supra circa primam postam. der 20000. fl. Quia non sufficit generalis & breuis annotatio, et vltus pecunie summarie: Verous d. consil. 191. num. 20. vol. 1. vt supra 4. argumento dictum.

Quantum denique 30000. fl. Dicit Brom, eos ad instantiam deputatorum, Glauburgers & Stalburgers in der Herbstmess Anno 57. Cum iam scirent de interitu ex rationibus, antea, mense Iulio in Eisleben redditis, quibus, vna cum Bromio, 82 Glauburger interfuit. Sed respondet et Senatus, quod de isto interitu tractatum sit in 63. articul. (quod videlicet tunc temporis, ipsi veritas fuerit occultata, & quod veteres socii nullam sortem iam p idem habuerint, sed omnia per Cambia & mutationes extracta) quem si sciuisset, nihil dedisset mutuo. Deinde Glauburger & Stalburger nihil scierunt, vltra id, quod intellexerunt ex Bromio, quam diligenter & indefinēter inlilit. Quare eum non excusatam cenfeo.

Secundum Bromii fundamentum est, quod in Septemb. Anno 57. in pleno Senatu, & sequenti die Sabbathi, per sex deputatos, & sub iuramento sibi iniunctum fuerit, daß er Wechsel und Zinsgeld solte helfen auffbringen/ pro exolendis creditoribus, promittendo indemnitate, nomine Senatus, idque se fecisse. Respondetur: et Quod Senatus aliquo modo neget mandatum. Fatentur enim Glauburger & Stalburger/ quod inlilitur apud Brom & Rauscher/ sie wolten ihnen die Sach lassen befohlen sein. Quod vero dictum mādatum completum sit, & satisfactum creditoribus, & sic fines mandati seruati, non videt sic probatū, prout de iure & stylo requiritur: de quo & supra, in 27. argumento.

Tertio asseuerat Brom, quod pro ære alieno, der schadlos Verschreibung/ exolendo, expositi sint, & in vim probationis dedit, num. 11. in originali. Extractū Lampergeri, sub manu eius propria, Anno 57. dum illam summam reciperet. Et alium extractum eiusdem Lampergeri 1. Decembris Anno eodem, ex Eisleben. Ac repetit denique saepe dictam sociorum obligationem pro 62460. fl. & Senatus Rechnung Zettel n. 6. 7. Ad quæ respondit Senatus, et quod d. extractus non sufficienter 85 probent, cū ibi non fiat mentio, quod de 171000. fl. alieni æris, soluti sint 30. fl. iuxta formam præscriptam in exception. Senatus fol. 13. Hinc scriptum Lampergeri nihil facere, qui aliud non, nisi quod inlilit Rauscher scripsit. Item expresse dicit, se nescire, wo der Schuldenlast herkomme/ & esse re valde suspectum, incertam, & dubiam. Et ex his omnibus, nihil fere noui, vel aliud, quam in prioribus actis deductum & allegatum, & ne verbo quidem interlocutorie satisfactum. Deficiente igitur probatione, & perpenlis istis circumstantiis, ac tot simul contra Bromium concurrentibus iudiciis & argumentis, de ipsius culpa, negligentia, dolo, & suscepto mandato & administratione, vt præmissum est supra, tandem in causa pronuncian dum existimat, quod iuris est. Prius tamen ad alia quædam in hoc ipso liquidationis puncto, per Bromium obiecta, & quæ contra institutam, & probatam actionem, elisionis loco refutari, aliisque argumētis Bromianis vt supra, recte annumerari possunt, breuiet respondendum duxit.

Et primo, et quod ipsum non releuat iuramentum præstitum, vt ob id statim ab Actione absol- 86 uendus sit. Licet enim illud à dolo, et non tamen 87 à culpa & negligentia quoque excusat, vt in suo priori voto per Iason lib. singul. respons. cap. 2. numero 28. & Bald. in l. si quis id la. 2. numero 2. de iurisdict. omni. iud. Roland. à Valle consilio 95. numero 5. volum. 2. vbi dicitur quod leuissima et culpa ab emendatione damni non excusat, Gr. ammat. decis. 71. numero 10. Plot. vt supra. Præterea et culpam abesse, non excluditur per iuramentum, &c. Cæpol. consilio 18. numero 5. per l. præsentis. §. sane. ibi gloss. Cod. de his qui ad Eccles. conf. g. Ad hæc, et al. ad est conueniri ex culpa, vel 90 ex dolo, l. si liberis. Cod. de administ. tur. Lid. in l. contra. d. de reg. iur. Et dolo et præponderat culpæ l. in. 91 si obse-

si obstruere ad l. Aquil. Bartol. Socin. consil. 68. nu. 5. part. 2. Nec debet remanere impunitus: Card. Clem. 1. de foro compet. glos. d. l. si liberti. Marant. 4. part. in 1. distinct. n. 59. Item, si conuentus de dolo, tenetur in solidum. l. fin. C. de reuocand. his, que cum fraude vend. Etiam ad damna & interesse. l. si. C. de mag. conuen. Quæ solo partium iuramento probantur. Tirag. in tract. de part. caus. 4. n. 28. Si autem si ob leuem culpam tantum conuenitur, tunc ad periculum sortis tantum tenetur Bald. in l. scenoris. Cod. de peric. eor. qui pro magistr. inter. lib. 11. Hinc si quis turbat scienter, sic est in dolo, vel lata culpa, tunc habetur pro maleficio. Hieron. de mont. de fin. c. 38. nu. 7. 9. Hinc dolus si & lata culpa, imò & leuis & leuissima culpa plectitur, pecuniariter, extra ordinem; 96 Nat. consil. 349. n. 4. tom. 2. Et qualiter dolo si in sit culpa, vide Bart. & Salic. in dict. l. contractus. nu. 28. vsque ad 35. Bened. Capr. in d. reg. las. l. periculum num. 5. si cert. per. Cagnol. d. l. contractus. las. in singul. Bart. l. quod Nerua depos.

Quod autem Brom. dicit, das Jurament sey nos geschickt / in eo seipsum redarguat oportet, si Acta & producta eius reuideat. At parum absuit, quin ad iuramentum non fuisset admittus, propter præsumptiones vrgentes, quæ contra ipsum militant. Secundò: dici non potest, talem violentiam commissam. Tertio: fieri nequit, quod Brom. non compræhédatur sub citatione Episcopi Herbipolensis, cum fuerit de numero sociorum. Nec iuuat, quod dicit, in sinuationem dictæ citationis tantum ratione decem millium florenorū, quos Brom à Senatu mutuo acceperat, factam esse. Quartò, non obstat allegata per Senatum, in der Gürtlichkeit / & reconuentione Herbipolensi, scilicet, quod nostras tres postas communibus sociis mutuo dederit, & quod ibidem petierit, dictos socios ad restitutionem, & rationes condemnari. Resp. Quia in prioribus actis extant reseruaciones deputatorum Senatus, & aliorum, dasz sie sich des Schadens an denen / so daran Ursach haben zuerholen. Sed si vel rationes, vel restitutionem danorum, à cæteris consociis consequi possent, non opus foret, Bromium ob id conuenire. Quod autem is quoque (Brom) conueniri possit, constat 97 ex eo, quod quilibet si pro parte, quam habent in societate, sunt obligati l. Titianus. quod cum eo qui cætro loco. & quisque potest in solidum conueniri l. habebat. §. fin. de institut. act. l. nec quidquam. cum seq. de exercit. Ne in plures aduersarios quis distinguatur: l. 2. eod. tit. Bald. consil. 262. part. 5.

Quintò, non opitulabitur, quod Senatus in commissione Herbipolensi factus dicitur, versam esse pecuniam ad destinatum vsu. Quia respondetur, quod tunc ita persuasus Senatus, cum aliorum 98 fidem in eo securus sit. Sed plus si valet veritas, quam opinio l. si quis rem. de leg. 1. Et confessio si errore facta, reuocari potest: Sicque non exolutio confessio, sed quod ad hunc finem mutuationes factæ.

Sextò parum ad rem facit allegata litis pendentes, coram Herbipolensi, super rationibus reddendis:

quia vt supra tertio loco dictum, illa commissio tantum in prætextum litis pendentes, per Rauscherum & Brom. obtenta: qui non satisfecerunt decreto Herbipolensi, ideo deinde remissa ad Wormatiensem, & Cameram, per modum commissi: refert se ad testimonium Herbipolensis Episcopi, & Rauschers missiuam, vt in artic. 67. Item eiusdem fallimentum. Sed electione si vnus ex obligatis in solidum, alii merio iure non liberantur: Ronchigall. de duob. Reis. l. 3. §. vbi duo n. 78. fol. 223. præsertim cum hic concurrat contumacia prius conuenti; facit, quod dicit Bartol. in d. §. vbi duo 2. col. n. 5. Ronchig. d. loco n. 80. 81.

Septimò, non excusat, quod Brom fidem habuit Moschauero: quia hoc senatui imputari non potest, cum antea, à veteribus sociis fuerit receptus. Item, si obligatus Brom, hoc inuestigare potest c. innotuit. de Elect. Ripa c. cum M. nu. 163. de constitut. Cum si paria sint, quem esse certum, vel posse 102 certificari Scaph. consil. 218. n. 15. 16. li. 2. Alber. Rosat. l. si quis in graui. §. si quis ignorans. n. 3. ad Syllan. Ideo tenetur si damnum resarcire l. si seruus. §. si ex placito. ad l. 103 Aquil. Grammat. consil. 22. n. 6. & decis. 71. n. 10. Plot. d. §. 4. n. 85. Imo maxima culpa: Pinell. de bon. matern. n. 35. fol. 198. Idem de errore. Plarer. ad l. diffamari. in princip. verb. interpretatione. nu. 13. vsque ad nu. 16. Hip. Riminald. l. 1. num. 176. & 77. quod quisque iuris in alium.

Octauò, non mouet, quod & ipse Senatus Lampergerum non adiunxit dicto Moschauer. Respondetur enim, quod Lamperger statim Anno 55. adiuctus fuit, sed arcana desz Handels hab man ihn nicht wissen lassen / sey Anno 57. ad rationes aller erst gezogen / & eodem Anno d. Moschauer substitutus. Licet culpa si cum culpa compensetur: 104 Capoll. consil. 18. n. 25. Alexand. consil. 47. nu. 1. lib. 1. Id tamè procedit, quando partes sunt in culpa, Berous consil. 191. n. 34. vol. 1.

Nonò: Impossibilitas rationum allegata non obstat, ex quo Rauscher / Brom / & alii locii, non fuerunt tam imperiti & oscitantes, vt tanquam præpositi negociationi, non omnia diligenter obseruarint. Cum & Brom, Matenbergerum Anno 54. instruxerit, quomodo obligatio, & alia confici debeant. Facit exemplum Maienburger ad Herbipolensem, Anno 71. die Lunæ post Quasimodo. Et Brom. in suis conclusionibus, n. 152. vbi dicit, dasz er sich für die 171000. fl. verscrieben.

Decimò: argumentum Bromii à pari condicione cum aliis sociis nihil momenti habet: quia se in officio, præter ante consuetum morem, diligentem præstitit. Præterea, sicut ab aliis, facilitate sua & spe bonæ fidei, se deceptum conqueritur: Ita & aduersariis, à se accidisse, conqueri potest, vt ipse Brom in Monasterio Francofurtensi, zu den weissen Frauen / confessus est. Sed quoniam non facit id, si quod scit, vel facere debet, 105 hunc teneri, ratione officii, constat, Bartol. in l. qui repertorium. nu. 20. de administr. tut. Præsertim lata ex culpa, si quæ æquiparatur dolo, quando a- 106 gitur de commodo pecuniario, & non de pœna

corporali, vel infamia. *Hieron. Grat. consi. 32. nu. 8. lib.*
 107 t. Facit, quod focii intelliguntur ꝑ se inuicem præ
 posuisse, vel illum, qui communi nomine nego-
 ciatur: *Wesembec. consil. 31. n. 29. part. 1. per l. 1. §. si cum*
ll. seqq. de exercit. action. fecit quod notatur in l. 1. §.
nunc tractemus de tut. & rat. distrah. Ronchegall. de duob.
reis l. 3. n. 91.

Vndecimò, quamuis Brom prober, vel iuret,
 se restituisse pecuniam: Tamen interlocutoria
 108 non satisfactum: qui enim dicit, ꝑ solum esse,
 debet hoc probare: *Afflict. decis. 91. n. 2.* Ergo et-
 109 iam nominare personas bene ur: Cum ꝑ appella-
 tione probationis, veniat etiam nominatio: *ibid.*
n. 7. Stracha de Mercat. tit. de mandat. num. 31. vsque 35.
 Anget & suspicionem, quod veteres focii nullum
 ibi habuerunt Capitale. Hæc & alia Brom potuif-
 set præcauere, vel monere, nisi præter morem neg-
 110 ligens & inscius esset. Facit, quod socius ꝑ non
 tenetur ex contractu focii, nisi probetur, pecunia
 versa in arcam communem: Tuacteneur, non
 aliter, nisi pro socio: *glos in l. iure societatis. pro socio.*
 111 Et vnus ꝑ sociorum, alium non obligat: *Roman.*
consil. 145. n. 4. facit Petr. de Vbald. de duob. fratr. in 9.
part. princip. nu. 6. in princip. Græuetta consil. 129. nu. 12.
part. 1.

Duodecimò: respondet ad schadlos *Berschrei-*
bung vt supra argumento 13. Quod ea multis vanis
 pertuasionibus fuit impetrata. Imprimis notan-
 dum, q̄ Senatus expressè diffitetur in replis, n.
 173 & duplicis, n. 174. quod Anno 57. quo sollici-
 tata & impetrata est indemnitas, de extractibus
 rationum Lampergeri quidquam sciuerit: Simi-
 liter in Replis n. 138. de rationibus An. 55. Vnde
 facillè colligitur, q̄ postea Anno 57. multò minus
 indemnitatem promiserat, si rationes tales vidif-
 sent, vel de illis audiuisent.

His ita pro vtraque parte deductis, putat, defi-
 nitiuè in causa pronuncianum. Et quamuis an-
 tea, dum hoc compromissum referret, primò sta-
 112 tuierit, ꝑ Bromium in torum, si se iuramento pur-
 gasset, à dolo absoluendum: idq; tam respectu
 pœnæ extraordinariæ, quã accepti damni. Item,
 dictas tres postas: item, ipsam summam capita-
 lem, centum millium, & decem millium floren-
 orum, Bromio mutuo datorum, deinde tamen, e-
 men dato ex certis causis voto, ipsum, ratione cul-
 pæ & negligentia, ad restitutionem dictarum posta-
 rum, vna cum interesse, condemnandum exulti-
 mauit, nisi & versionem pecuniarum, ad vsum
 destinatum, & ratam ipsius Senatus, iuxta literas
 indemnitatis, & interlocutoriam nostram, pro-
 bare posset: ne alias Senatus & Respublica, secu-
 ta fidem ipsius, damnum indebite patiat, vel
 alii locupletentur: *Berous d. consil. 191. n. 49. vol. 1.* Et
 113 venit tam dolus, ꝑ quam culpa & negligencia, in
 dictas actiones quæcunque proponatur, vt puta:
 De sociis, ex l. contractus. de reg. iur. De mandata-
 rio, d. iam l. & l. si procuratorem. §. fin. C. eod. De ne-
 gociorum gestore, l. Tutori C. de negot. gest. glos. in l.
 3. §. interdum. eod. §. sunt autem. institut. de oblig. qua ex
 quasi contract. Et hoc vrget Senatus, vt supra dictum:

Et in libello hoc petitum, per l. quicquid. C. de arbit.
 Tutel. leg. magistratus. de administrat. rer. ad ciuit. pertim.
 cum similib.

Verum diligentius perpensis omnibus (Et pri-
 mo, ꝑ ipsius Bromii defensionibus, quod ad cul-
 pam & negligentiam ipsius attinet, vt supra dictum.
 Deinde: Quia per d. §. sed etsi quis. instit. de action. &
 l. verum est in principi. pro Socio. nisi de doli actione con-
 ueniat, quia tunc secus l. sed hoc ita. de re iud. Fac-
 cit, quod ꝑ culpæ nulla est societas, *Roncheg. in l. 18.*
 115 *n. 18. fol. 944.* Tertio, quod non omninò ꝑ simi-
 116 litudo tutorum & administratorum Respublic.
 conueniant *Roncheg. ibid. in l. eandem in principi. n. 210.*
 227. fol. 558. Quarto, quod & Senatus cum depu-
 tatis suis minus fuit diligens in officio, vt supra
 dictum.) Nunc, quoad interesse, aliud, & mitius
 cum illo agendum censet: nimirum, vt tantum
 in ipsam sortem dictarum trium postarum sena-
 tui condemnandus veniat, iuxta *Iohan. Plat. in l. 1.*
ibi glos. fin. C. de peric. nominat. Bald. in l. fenoris. C. de
peric. eorum, qui pro magistratu lib. 17. vbi dicit, admi-
 117 nistra. ores ꝑ ex leui culpa, & ignauia, teneri tan-
 tum ad periculum sortis. facit *Azo in tit. C. de admi-*
nistrat. Respub. & d. tit. C. de peric. nominat. Quæ
 sententia, si cui adhuc dura & iniqua videbitur,
 & Bromium esse minus culpabilem & negligem-
 tem, Imò ex pluribus hinc inde, interuenienti-
 bus circumstantiis, executatum, quis ipsum ha-
 buerit, ipsius rationes libenter vult audire: si e-
 nim fieri, satisque commode defendi posset, mal-
 let ipsum solummodo pro rata sui capitalis, hoc
 est 28000. florenorum, ad restitutionem dicto-
 rum mutuatorum (scilicet 62460. fl. vna cum in-
 teresse) iuxta obligationem, siue recognitionem
 sociorum condemnare, quod tantum constitueret,
 absque tamen interesse, circiter 5430. Qui-
 bus si addantur dicta interesse, à nundinis *Qua-*
dragesimæ. Anno 58. vsque ad quadagesimam
Anni 80. & sic per 22. Annos, nimirum interesse,
5973. fl. efficiunt capitales cum interesse, in sum-
ma 11403. fl. Moueri autem ad hoc quis fortè
posset, rationibus hisce sequentibus, pro ansa
cogitandi solummodo enumerandis, super qui-
bus Dominis suum relinquit iudicium, rem et-
iam altius perpendent.

Primo: Quod Senatus erga veteres socios se o-
 bligarit, statim ab initio contractæ societatis, für
 alle Zins vnd Wechselgelt / mit ihnen justschen / re. vt
 habent ipsorum literæ Reuerales, inter documenta
 Bromii n. 44. Respond. Sed ꝑ de tanta summa
 119 Senatum latuisse, nec de illa cogitasse quidem
 sentit: vnde nec in iuramentum quidem ꝑ venit,
 120 vt quod ad non cogitata non extenditur, *Zaf. con.*
9. n. 29. lib. 2. Et interpolatum super contractu, re-
 gula: ut de natura ipsius contractus: *Iason in leg.*
quod te in 8. col. sicert. petat. plenius in l. si conuenit: de
iur. iudic. om. iud. Marcus Anton. Wacheria in tract. de ef-
fect. iuram. art. 72. De natura autem ꝑ contractus
 121 societatis, tantum propria, non aliena, vel prius
 contracta debita veniunt, vt supra dictum est, in vlt.
 argum. pro senatu.

122 Secundo: quod ꝑ Anno 55. post reditum Bromii de rationibus, copias istarum Senatui sibi tradi neglexerit, prout se nunquam tum temporis vidisse dicit: Imo Brom ubique contendit (licet Senatus neget, & testes ipsi contrarium dicant) se illas rationes tum Senatui tradidisse: Idque tam verum esse, sicut Evangelium Iohannis. Sed ut ut
123 sit, ꝑ senatum non ultra ratam, multo minus ad prius contracta debita, obligare potuit.

124 Tertio: Quod ꝑ Anno 56. ante nundinas autumnales, instante Bromio, pro 20000. fl. de ære alieno, haud vulgari, iam teriores facti, dicente etiam illo, daß der Handel ohne Wechselgeld nicht getrieben werden könne: sicque in magnis negociationibus visitatum esse. Sed respondetur, ꝑ quod econtra de alio apparatu, & quod plus in credito haberent, persuasi fuerint.

125 Quarto: Quod ꝑ Anno 57. in der Fastenmess (nullis adhuc vilis, nec auditis rationibus) non tantum in prorogationem solutionis dictorum 20000. fl. sed etiã in mutuum, 8000. Taler concesserint. Resp. Quod ꝑ eadem responsione, ut
126 iam proxime dictum, dilaturum.

127 Quinto, ꝑ quod eodem tempore, de integra etiam summa æris alieni, der 170000 fl. certiorati, atq; ob id indemnitas promissa sit, cui licet aduersantur verba Bromii in Replic. n. 125. daß man in der Fastenmess / An. 57. noch von den Schulden des Handels nichts gewußt. Resp. Id tamen alibi exponitur, ꝑ daß sic zu Schaden vnd Vndergang des Handels sollen gereichen. Vt in excep. n. 124. fol. 24. dicit, Es sey allererst nach drey Monaten / post in deimnitatem promissam wissenschaftlich worden. quod veteres socii keine Hauptgüter sollen haben. Quo ipso etiam ipse Senatus recte excusatur.

128 Sexto: ꝑ quod 16. Augusti, Anno eodem, post auditas per Glauburgern & Brom rationes, relatio Senatui facta, ubi etiam defectum capitalis, & plura alia rescuiuit. Respondetur: Quod licet Senatus, ꝑ ob seruandam fidem tractus, aliquid fecerit & promiserit: Id tamen non eximeret Bromium à culpa sua præcedente.

129 Septimo: Quod ꝑ eodem Anno, In der Herbst messiterum 30000. exposuerint, prout in Septemb. in senatu conclusum. Respondetur ꝑ similiter, ut proxime.

130 Octauo: Quod ꝑ ratione dictorum muruorum, cum tota societate contractum sit, sicut & obligatio, nomine eiusdẽ societatis, desuper confecta, Senatui tradita, nec restituta factoribus. Respondetur, ꝑ Brom tamen illa sollicitari, & ipsemet acceperit, & omnimodam administrationem, & expeditores solutiones promiserit: neque etiam Senatus dicta obligatione vnquam contentus fuit. Et ne omni probatione dicere, dictam obligationem asseruandam, putauit.

131 Nono: ꝑ quod Factori Moschauer / omnis pecunia, accepta & exposita, vigore der Gesellschaftlicher Verschreibung / & ipsius Bestellunga concedita. Vnde si Bromio mandatum, das in Handel zulegen / so ist ihm vuerbotten, dasselb d. Factori zu vberantworten. Respondetur: ꝑ Quod verum quidem ab initio: sed postquã is factus est suspectus, atque omnes Senatores inceperunt dubitare de successu negociationis, & Brom nihilominus conatus est illos confirmare, dicendo, quod audeat ipsis promittere etiam indemnitate. Imò postquam ipsemet Brom animaduertit, Moschauerum negligenter, infidelem, & perfidum (ut vocat) sui merito fuit officii, omnia melius obseruare, expedire & p̄ acquare, ut possit Senatui de singulis iam reddi ratio.

132 Decimo: Quod ꝑ tum etiam temporis, id est, 20. Septembris An. 57. in delegationem Manlichianam, ratione summe sue capitalis, consenserint, ut inter documenta Senatus, n. 6. Respondetur, ꝑ aliam esse rationem, quoad hoc, ut ab initio sui voti dixit, quam quoad mutua, dictarum trium postarũ, ubi talis delegatio non est facta, nec alia cautio oblata.

133 Undecimo: Quod ꝑ in. Maii An. 58. inierint conventionem illam Lipsensem, ratione debitorum Comitum de Mansfeld adhibito etiam Bromio, inter documenta Bromii nu. 37. Respondetur: Quod ꝑ illud necessario faciendum fuerit, intuitu istius debiti, nec per hoc Senatui præiudicari sicut nec vlla culpa Bromio remissa.

134 Duodecimo: Quod ꝑ desuper 27. Iulii eodem An. Tresdecim rationes initæ per suos (iterum coniuncto Bromio) cum mandatariis d. Comitibus, ubi & de terminis solutionis, & ratificatione Principalium conuentum. Quæ etiam per quatuor deputatos, Senatus, in Epistola ad Electorem, de dato 13. Augusti Anno eodem, ratificata & approbata sunt, ut in documentis Bromii, nu. 38. 39. Et suis exceptionibus, n. 124. fol. 26. 48. Respondetur, ut ꝑ supra proxime.

135 Decimo tertio: Quod ꝑ prædicta omnia, partim iam habita scientia æris alieni, partim post exploratum, & damnum & incertum negociationis, subsecuta & peracta sunt, adeoque sine vlla præuia protestatione de regressu, siue reservatione iurium Senatus, contra Bromium, prout demum 28. Augusti An. 58. ipso per deputatos aliquot examinato, postea, 23. Septembris, eidem in Senatu decretum prælectum cæteraque contra ipsum agitata, ac lis desuper instituta. Respondetur, ꝑ visupra.

Nec protestatione tali opus fuisse, maxime cum res inter alios acta, scilicet, Comitum & Socios. Imò supra, in quarto argumento Bromii ostendit, præseruationem Francofurdensem contra illos, qui causam damni dederant videlicet in Epistola quadam ad Comitem Mansfeldensem, de dato 25. Augusti Anno 57. Et ad Rauscherum, de Anno 39. ut etiam ibidem.

Decimo quarto: Quod ꝑ non Brom sed Moschauer & Lamperger / factores salariati, quibus & onus reddendi rationes incumbebat. Resp. ꝑ ut supra ad 9. argumentum.

Decimo quinto, ꝑ quod de 8000. Taler / hoc in ip. cie

antworten. Respondetur: ꝑ Quod verum quidem ab initio: sed postquã is factus est suspectus, atque omnes Senatores inceperunt dubitare de successu negociationis, & Brom nihilominus conatus est illos confirmare, dicendo, quod audeat ipsis promittere etiam indemnitate. Imò postquam ipsemet Brom animaduertit, Moschauerum negligenter, infidelem, & perfidum (ut vocat) sui merito fuit officii, omnia melius obseruare, expedire & p̄ acquare, ut possit Senatui de singulis iam reddi ratio.

Decimo: Quod ꝑ tum etiam temporis, id est, 20. Septembris An. 57. in delegationem Manlichianam, ratione summe sue capitalis, consenserint, ut inter documenta Senatus, n. 6. Respondetur, ꝑ aliam esse rationem, quoad hoc, ut ab initio sui voti dixit, quam quoad mutua, dictarum trium postarũ, ubi talis delegatio non est facta, nec alia cautio oblata.

Undecimo: Quod ꝑ in. Maii An. 58. inierint conventionem illam Lipsensem, ratione debitorum Comitum de Mansfeld adhibito etiam Bromio, inter documenta Bromii nu. 37. Respondetur: Quod ꝑ illud necessario faciendum fuerit, intuitu istius debiti, nec per hoc Senatui præiudicari sicut nec vlla culpa Bromio remissa.

Duodecimo: Quod ꝑ desuper 27. Iulii eodem An. Tresdecim rationes initæ per suos (iterum coniuncto Bromio) cum mandatariis d. Comitibus, ubi & de terminis solutionis, & ratificatione Principalium conuentum. Quæ etiam per quatuor deputatos, Senatus, in Epistola ad Electorem, de dato 13. Augusti Anno eodem, ratificata & approbata sunt, ut in documentis Bromii, nu. 38. 39. Et suis exceptionibus, n. 124. fol. 26. 48. Respondetur, ut ꝑ supra proxime.

Decimo tertio: Quod ꝑ prædicta omnia, partim iam habita scientia æris alieni, partim post exploratum, & damnum & incertum negociationis, subsecuta & peracta sunt, adeoque sine vlla præuia protestatione de regressu, siue reservatione iurium Senatus, contra Bromium, prout demum 28. Augusti An. 58. ipso per deputatos aliquot examinato, postea, 23. Septembris, eidem in Senatu decretum prælectum cæteraque contra ipsum agitata, ac lis desuper instituta. Respondetur, ꝑ visupra.

Nec protestatione tali opus fuisse, maxime cum res inter alios acta, scilicet, Comitum & Socios. Imò supra, in quarto argumento Bromii ostendit, præseruationem Francofurdensem contra illos, qui causam damni dederant videlicet in Epistola quadam ad Comitem Mansfeldensem, de dato 25. Augusti Anno 57. Et ad Rauscherum, de Anno 39. ut etiam ibidem.

Decimo quarto: Quod ꝑ non Brom sed Moschauer & Lamperger / factores salariati, quibus & onus reddendi rationes incumbebat. Resp. ꝑ ut supra ad 9. argumentum.

Decimo quinto, ꝑ quod de 8000. Taler / hoc in ip. cie

- in specie deductum, & plenior eius probatio obblata, quod pro exoluendo Cambio Lipienfi, à Iohann. de Molin. Antuerpam transmissi. Quo spectare etiam videtur missiua Francofurtensium, ad Raufcherum, de 1. Maii Anno 57 inter documenta Bromii n. 40. vbi dicitur, quod solui debeant Cambia Lipsiæ, Noribergæ, Antuerpiæ, Francofurti. &c. Sed illa postea adhuc illiquida est ac incerta vnde proueniat, & sic magis specialis requiritur probatio.
- 148 Decimosexto: Quod alii etiam deputati, vt Stalburger & Glanburger pro dictis mutuis apud Senatum vehementer institerint, & fortè nec ipsi per omnia inculpati, quoad administrationem & rationes. Sed respondeatur, quod isti similiter, vt totus Senatus, Bromio crediderint, fidemque necessario saluandam duxerint.
- 149 Decimosexto: Quod in re mandata, quod negotiis gerendis, & societate sufficit, illam adhibere diligentiam, quam in rebus propriis præstare quis solet. *dict. l. socius socio pro socio. §. si. inst. eod. Alex. ind. consil. 47. n. 7. 12. libr. 1. vbi ait, quod ad ostendendum, quod socius tenetur de aliqua culpa, tenetur quis probare, quod socius in rebus communibus non adhibuerit eam diligentiam, quam tempore contractæ societatis solitus erat adhibere in propriis. per d. iura, & Bart. in l. quod Nerua. de pos. Respondetur. Quod Bromio initio, & ante societatem initam cum Senatu, multò diligentior in rebus suis administrandis se semper præbuerit, plurimamque de se, suaque potestate iactatus ita quod hinc merito pro diligentissimo habitus & reputatus fuerit.*
- 151 Decimosexto: Quod sicut Bromio, etiam durante societate, pro suo proprio iure & interesse (vbi similiter de fratris quoque, & affinium bonis agebatur) aliud non egisse reperitur. Sed prioribus, siue antiquis sociis, & factore Merschauer / tanquam tunc temporis adhuc fide dignis, atque in autoritate existentibus, in omnibus creditis se dicitur: Ita etiam pro Senatus interesse, eadem agendo & omittendo, merito pro excusato habendus videatur, maxime cum vnus à pluribus facilius, quam plures ab vno, decipi possit, à cuius doli præsumptionibus, etiam iuramento iam se liberauit. Idem quoad culpam quoque procedere videtur: Cum duo vel plures oculi (vt dicitur) plus videant, quam vnus. Hinc & Senatus plures deputauit (quatuor scilicet) & ab initio per socios conuentum, vt primo quoque tempore factori Merschauer / quidam adiungeretur.
- 152 Respondetur, vt supra, & ad 9. argumentum: Imò quod Bromio omnes alios præ se contempserit, quasi solus ipse omnem rem rectè intelligeret: Sibi ergo, & non aliis, hoc imputet.
- 153 Vigesimo: Quod in 45. defensionali conuentionis, Senatus dicit: Dasi sie vigore literarum indemnitas, den Brommen, vund die alten Steinacher / zum wenigern des Oberflus haben / so viel sie mehr / als ihr rata ist / erlegt / zu conuenie en / vnd dasselbig von ihnen widerumb einzufordern haben: hoc tamen in eum tantum casum, vt in 34. artic. ibidem. Quo æs alienum tempore Francofurtensium contractum sit, quod hæctenus minime est probatum, idque efficere: in summa circiter 10642. fl. Sicut & iam iuris est, quod socius, qui contrahens secundum mandata, & conuentiones factas in societate, obligat alios socios, solum pro quantitate, quam alii socii habent in corpore societatis, & non ultra. *Paris. consil. 94. n. 28. part. 1. Respondetur, quod hoc tantum conditionaliter positum sit, quæ conditio nondum impleta, id est, probatum, quod tempore Senatûs, æs alienum contractum fuerit.*
- Vigesimo primo: Quod in tanta facti perplexitate, obscuritate, incertitudine, & præsertim allegata impossibilitate rationum (si ab ovo, & sic multis retro annis exigenda & reddenda) fortè iudicis arbitrio relinquenda decisio, atque is in benigniorem partem se inclinare posset. Sed ex supra ductis, res sibi expedita videtur.
- Vigesimo secundo: Quod si vel ad maiorem summam condemnatur: imple tamen non erit soluendo, maxime facta bonorum vxoris separatio. Sed ob id nihilominus pronuntiandum, quid Iuris, sicut quotidie in causis pauperum.
- Quod si quis denique tres illas postas, inter omnes partes & Socios: (nullo penitus excluso) iuxta cuiusque fortè, siue capitalem, ex æquo diuidendas, & ita simul etiam senatui suam quotam, loco damni, siue solutionis, an den 171000. fl. adscribendam putarit, non posset Bromio (facta vbi que computatione, iuxta sortem der Gesellschaft Beschreibung / & adiectis etiam der 3000. fl. quibus aucta est postea summa Senatûs: quoad particulares enim alias Francofurtenses, nihil iam certi occurrit, & alia supputatione opus erit) pro suis 20000. fl. fortis, vltra 3785 1/2 fl. ad restitutionem senatui condemnari: quibus si interesse, à 22. Annis adiciatur, id est 4166. fl. 15. Kreuzer efficerentur in summa 7951. fl. 45. Kreuzer.
- Sed omnibus istis non obstantibus, prima sua opinioni inhaerendum putat.*
- Quoad reliqua, videlicet summam capitalem der 100000. fl. & mutuum der 10000. fl. vna cum eorum interesse, & damnis: Item, discessum Bromii ex Francofurt contra promissionem, & datam fidem: similiter quoad commendationes, instigationes, reticentiam, & practicata per ipsum (de quibus omnibus conqueritur Senatus, eoq; nomine & ad pœnam, & ad emendationem agit) primæ suæ sententiæ consistit, & ad præstatum iuramentum, coniunctis aliis suis defensionalibus, vt in d. suo voto, ipsum absolueret, nimirum, quoad dolum, & pœnam extraordinariam. Imò respectu dicti capitalis & mutui, etiam quatenus culpa & negligentia interuenisse dicitur: idque propter delegationem & nouationem, cum mandataris factam, vt supra dictum.
- Saluo.*
Aliud, in eadem causa.
- D. Correferens Gm. Quamuis in hac causa solūmodo in puncto liquidationis nunc sit submitlum,

sum, num interlocutoria, 16. Iulii, Anno, &c. 72. in Camera lata, satisfactum, nec ne? Ob gravitatem tamen causæ huius, res erit paulò altius repetenda. Et imprimis advertendum, ¶ in prima reconventionem, quam Senatus contra Bromiũ instituit, in causa compromissi, principaliter secundum articulos & petitionem, ex dolo, actum esse, ad tria: ad summam capitalem 100000. fl. tres postas litigiosas, d. 20000. fl. 30000. fl. 8000. Thales, & pœnam extraordinariam, Bromio infligendam. Sed quia tam pro, quam contra dolum, in persona Bromii, variæ fuerunt in primis actis inventæ præsumptiones, probationes & argumenta, prout id latè per dominum Referentem; in primo suo voto tum temporis, in prima reconventionem copiosissimè fuit deductum: & post huius causæ liquidationis relationem; relectum votum. Cumque proniores ¶ ad absolvendũ, quam condemnandum esse debeamus, solenne, & satis specificum iuramentum purgationis Bromio fuit delatum, quod & in persona præstitit, vt quasi de dolo nunc sit sublata. Verum cum quibusdam dominis tum temporis, maximè D. Sc. quem reliqui deinde secuti, aliquid culpæ & negligentiz adhuc subesse videtur, vltiorem probationem pro maiore cautela & securitate in iunxerunt. Quæ probatio tamè magis ad quintam conditionem, vbi Brom ad indemnitatem egit, transferri poterat, & minus difficultatis peperisset: & sic in prima reconventionem facilius absolui potuisset; ab instituta actione. Dubitari verò verissimiliter, quare Bromio, præstito iam solummodo iuramento purgationis, eiusdem rei nomine, per sententiam Camera, vltior probatio & liquidatio, & quidem grauis iniuncta fuerit.

167 Primo: ¶ Quod in prima reconventionem ad dolum principaliter sit actum, cum tamen Bromius dolum per dictum iuramentum iam purgavit: sicque nihil aliud, quam absolutionis sequela restiterit.

168 Secundò: ¶ Quod Senatus hoc idem debitum (nostrarũ scilicet postarum) iam antè, per modũ reconventionis, coram Commissario Cæsaris; Episcopo Herbipolensi, à veteribus sociis petierit, nec dum illis illa finita sit, & sic idem debitum

169 bis, ¶ & à duobus in solidum, q̄ contra bonam fidem, exigatur, l. bona fides, de regul. iuris.

170 Tertio: ¶ Quod d. tres postæ, non Bromio, sed vniuersæ societati mutuatae sint, iuxta Schadloß Beschreibung / Moscharvisch / vñnd gemeiner Gesellschaft / Obligation: iuxta documenta in hac causa, num. 6. vbi habetur, quod Moschauer d. tres postas, à tribus deputatis, in deputata pecunia acceperit. Quomodo ergo potest dici, acceptum à Bromio: alias enim eadem pecunia bis soluta fuisset. Nec constat, quod Brom se in specie pro isto mutuo obligavit, sed solummodo sollicitavit, damit die Zins vñnd Wechselgeld abgethan möcht werden: magisque in eo reliqui tres deputati sunt culpandi, quod sibi in d. obligatione non melius prospexerint.

Quarto: ¶ Quod non solum Bretth / sed & 171 Glauburger / Kaufher & alii, huius mutui nomine, dem Handel zu gutem sollicitarint: ita vt ex parte Bromii, suum factũ magis in consilium, q̄ iam obligationem declinet.

Quintò: ¶ Quod Senatus adhuc hodie vtgeat 172 petitionem primæ reconventionis, quæ tamen tantum ad dolum instituta fuit: ita vt per purgationem, dolo sublato, Bromius adhuc absolui debeat. Actio enim extincta est, & Senatus nunc sine actione expeditur.

Sextò: ¶ Cum culpa, in d. prima reconventionem, non sit articulata, quomodo extra articulos probari potuit. Si itaque culpa non sit probata, nec certè super ea pronuciari potest.

Septimò: ¶ Si dicamus, Bromium ita consuluit 174 se, tunc aut eius consiliũ fuit fraudulentum, & fraus fuit per dictum iuramentum purgata: aut non fuit fraudulentum, & ex regula iuris, ex consilio fraudulento non tenetur.

Octauò: ¶ Quæ de negligentia & culpa Bromii dicitur, fere magis intelligenda videntur de capitali summa, quæ referenda ad tres nostras postas, cum non satis constet, quod in mutuo tribus postas tantoperè sollicitavit, prout in capitali.

Quibus tamen non obstantibus, de interlocutoria Camera, quæ iam lata est, latius non existimat ambigendum, eo, quod, quoad Brom, transit in rem iudicatam: sicque pro veritate habeatur. Etsi enim Brom se à dolo purgavit, & sic à pœna extraordinaria, quæ ei, eius rei nomine infligi poterat, prout Senatus petit: Non tamen à culpa & negligentia, quam in hac causa commississe dicitur, quod scilicet sua persuatione, sollicitatione, commendatione, mouerit & induxerit Senatũ, ad mutuandum, quod alias non fecisset, & pollicitando non solum operam suam, sed & periculum, quasi periculum in se suscepisset, per verba: Hett er sie hincyn geführt / wost er sie wider darauff führen. Nimia ¶ autem commendatio culpa non caret: quare etiam prospicere debuerat, vt mutuata illa pecunia in eos vsus conduceretur, in quos debebat. Idq̄ est, quod dicta interlocutoria exigit.

Respondendo nunc ad obiecta primæ rationi dubitandi responderi potest tripliciter. Primo, ¶ 177 q̄ dolus sub se comprehendat culpã, separatimè tamen. Dolus enim tertiã culpõsus est, sed nõ e- 178 contra. Vnde est, q̄ is, qui agit ad dolum, ¶ ad culpã 179 pã agere dicatur, nec altera tollat, vel consumat alterã, cum commodè & facile ad inuicem separari possint, nec nõ verba præstiti iuramenti, magis ad dolum, quam culpã destinata sint. Quid ergo prohibet dicere, culpã & negligentiam in iuramento exceptam, & adhuc superesse. Quod eo magis patet ex eo, q̄ per d. interlocutoria vltior pbatio Bromio fuerit iniuncta, cui si satisfecisset Bromius, nõ esset dubiũ, quin Bromi⁹ que se purgasset per hanc pbatioem à culpa & negligentia, quem admodũ se ante purgavit, per iuramentũ, à dolo.

180 Secundo, quod in hac reconuentione prima, varia Senatui dari possint actiones (ea enim, quae utilior est Actori, semper dari debet) ratione negligentiae & culpae. Primo, actio in factum (quae successit in locum actionis de dolo) in qua culpa venit. Secundo, Mandati. Tertio, negotiorum gestorum. Quarto, pro socio. Quinto, actio in factum, l. contractus, de reg. iur. l. tutori, C. de negot. gest. & utrobique Dd. Et hinc est, quod Senatus in exceptionibus contra liquidationem, adhuc hodie urgeat culpam, & in initio dictarum exceptionum, sumptibus vnde sonderlich Bromium condemnari petat: Idem etiam ex prioribus actis elici potest, ubi in libello & articulis conqueritur & articulatur Senatus, damnum, culpa Bromii, datum: quod in hoc supremo Principis consistorio de super pronuncandum sufficit, per iura vulgata.

181 Tertio, quod reconuentioni primae, ubique clausula salutaris sit annexa, *omni meliori modo, via, &c.* Quae omnia id important, ut super eo, quod probatum est, & iure sit pronuncari possit, maxime per ea, quae *infra allegantur, in allegatione sexta.*

182 Quoad secundum, verum quidem est, quod debitum à duobus non licet exigere & obtinere coniunctim. Attamen, quando duo in solidum sunt

183 obligati, quoad quidam quis à primo non recepit, vel habere non potuit, id quod sibi debetur, licet etiam à secundo vel tertio idem exigere, ita tamen, ut solutio vna liberentur reliqui. *De ius in l. bona fides, in princip. de reg. iur.* à reliquis etiam sociis habere non potest, cum facti sint non soluendo. Deinde,

184 propter compromissum, & Imperatoris commissionem, liberum fuit Senatui Bromium de nouo conuenire, etiam si eo à Herbiopolensi, uti Commissario Caesaris, antea fuisset conuenus, quod tamen non satis est, & fuit, in persona Bromii specificatum, referendo se ad reconuentionem Herbiopolen, maxime cum senatus ibi nihil adhuc sit consecutus, & parua spes sit, cum quid consequi posse,

185 Quoad tertium, quod etsi soli Bromio id, tres postea non sint mutatae, sed toti societati: ita tamen & non aliter, prout ubique asserit Senatus, Bromio & Rauschero, iuxta eorum commendationem fuit concreditum, ut ipsi curarent, iuxta *Schadlos Verschreibung, in exolutionem der Zins vnd Wechselgelt* expendi & erogari, dann sic haben sich all auff den Brom verlassen: eoque nomine litera indemnitate sunt confecta. Qui propter si non doceat, se id praestitisse, non solum culposus, sed & negligens merito dici potest. Qui tamen quod facere suscipit, is idem explicare debet, alias tenetur. Ita non impedit quoque, quod Brom se in specie ad id non obligarit, instrumento aliquo: quia id intelligitur ex natura & substantia Rei, prout etiam senatus formam & modum sese obligandi, illi praescripsit. Quod tamen, cum pecunia iam esset numerata, non sine suspitione facile recusauit. Accedit, quod aliquo: ex testibus (&

Senatus ipse conqueritur) deponant, prout deduxit dominus Referens: quod Brom veram obligationem suppresserit, & aliam substituerit, scilicet Moschaueri.

Quarto: Sollicitauit quidem non solum ipse Bromius d. mutuum, sed & alii. Attamen is principaliter, commendando, suadendo, & sollicitando: Et sic etiam principaliter tenetur. Sed etsi non esset principalis; quia tamen veteres socii facti sunt non soluendo, merito in subsidium conuenitur: se enim inuicem praeposuisse intelliguntur, l. fin. §. fin. de act. exercit. ita ut etiam is, qui non gessit, obligetur, progerente, in subsidium, quatenus non sit soluendo, l. i. §. nunc tractemus, de tut. & rat. distr. & per ibi notat.

Quinto: Respondetur, quod ut ad primum.

Sexto: Quamuis culpa non sit principaliter articulata: secundario tamen, & ex prioribus actis de ea satis constare potest. Quando vero ex narratione facti quod plures possunt elici actiones, quarum vna apta, & altera inepta etiam si conclusio fiat super inepta: probatio tamen & sententia fieri potest super apta, *Abb. cum dilectus, de ord. cogn.* Ita hic, quamuis actio de dolo instituta sit, quod biennio continuo finita (id enim tempus ante commissionem Caesaris effluxum fuit) in eius locum succedit actio in factum, quae est inducta in locum actionis de dolo, & perpetua est, *l. quasirum, §. si de pecul. l. itaque, de dolo.* Quod maxime hic verum est, virtute quod clausula salutaris, libello adiecta, cuius clausulae etiam tanta vis est, quod Iudex possit impartiri suum officium, etiam non petitum: *addit. ad Capic. decision. 10. per iura ibid. & dicit, Felinum tenere, quod possit Iudex impartiri suum officium, etiam si non adsit clausula.*

Septimo: Ex consilio quidem nemo tenetur, quando statur in simplicibus terminis consilii. Ad quando persuasiones, & quasi cautiones (de quibus late Senatus in exceptionibus contra liquidationem *sol. 2. 3. 4.*) accedunt, & quis alias non fuisset facturus, nisi hic suasisset, tunc tenetur. *Dyn. in cap. nullus ex consil. de regulis iuris.* Quod maxime procedit, quando consulentis interest, ut hic: de quo *infra.*

Octavo: Ex actis patet, Bromium non minus, ratione trium postarum, sollicitasse, quam in summa capitali, cum vna causa quod ex altera profluat: Et nisi ratione capitalis summa delegatio & nouatio cum Manlichius facta esset, & ibi veniret condemnandus.

Pro defensione & confirmatione interlocutoriae nostrae, & quod ad rationes Bromius tenetur, facit.

Primo: Quod in conuentione quinta Bromius ipse asserat, ponat, & articulet, quod ipse & Rauscher diligenter à Senatu rogati, Zins vnd Wechselgelt aufzubringen. (anno 57.) Ideoque ipsis indemnitate promissam. Idque factum, & pecuniam realiter conuersam in d. vsum, vigore der *Schadlos Verschreibung* propterea se ad indemnitate emagere. Si itaque Brom. ex *Schadlos Verschreibung*

Schreibung agere potuit, prout fecit: quid impedit, quo minus & teneatur, acceptam pecuniam in dictos vsus conuersam, probare? Iniquum enim esset, Bromium actione mandati contraria, contra Senatum, ex literis indemnitate, experiri posse, prout in quinta conuentione articulatum & petitum est, nisi & Senatus ex iisdem, ad indemnitate mandati directa agere posset, quatenus scilicet susceptum mandatum non fuit legitime expeditum, & pecunia conuerfa. Actum autem esse contraria mandati actione, in quinta conuentione, late deductum est in votis dominorum, quod conuentionis, quo se dominus Conreferens, cum superfluum sit, hic repetere, breuitatis causa remittit.

Quamuis autem in prima reconuentione actio mandati expressè instituta non sit, tamen id tacite subintelligi potest, & eam dari ex claufula salutari, & officio nobili Iudicis implorato. Quod autem actum ex *Schadloschreibung* patet ex 112. conuent. artic. daf er Brom sic auch der 63000. fl. schad'ofß halten soll.

198 Secunda ratio sententia, quod nimias assertiones Brom, videntur in se periculum suscepisse, quando dixit, *Hab er Senatum hincyn gefüh. / so woll er ihn auch herauf bringen.*

199 Tertio facit, quod varia in persona Bromii possint esse considerationes. Aut enim consideramus ipsum, ut instigatorem, & persuasorem: & tunc quod ex persuasione obligatur, *item si obstrix, §. 1. ad legem Aquilianam, c. si tibi domino, 63. distinct. Bart. Brixienf. q. dominical. 83. n. 5.* Aut considerandus, ut consocius, & qui in eadem communiōe ante fuit:

200 Et intris, quod societas, quod & rerum communiō, & dolum & culpam recipiat, *l. contractus 23. de regulis iuris.* Quod in societate etiam de leui culpa intelligitur, quia gratia vtriusque celebratur societas, *l. si ut certo, §. nunc videndum, versicul sed vbi, c. l. socius socio. §. finali, Institut. pro soc. ff. cod. Nisi socius quod fuisse negligens in rebus suis, tempore contractus societas: tunc enim sufficit, eam adhibere diligentiam, quam in rebus suis. Quod hic in Bromio praesumi non potest, quia satis indult ius & sagax aliàs fuit: Si attendamus pecuniam mutuam, non conuersam in vtilitatem societatis, prout id non est probatum, teneretur ad restitutionem.*

201 Socius enim quod faciens alium socium expendere res suas in malos vsus, vtili actione ad illas refarciendum tenetur, *Neuzan in Sylua. lib. primi. c. 2. n. 17.* Si intueamur personam Moschaueri, & redditio nem rationum, is non à Francofurdenfibus, sed ab antiquis sociis susceptus fuit. Si autem vnus quod sociorum ponat factorem, pro socio, si is male gessit, tenetur pro socio, *§. non solum, de administr. tur. Instit. Francisc. Luc. de fisco. c. eius privileg. in 4. part. princ. de vectig. c. publican. num. 38.* Si itaque Moschauer male administravit, antiqui socii, quorum vnus Brom fuit, eo, quod hunc administrationi praefecerint, tenentur. A culpa excusati non potest: cum non solus culposus sit, quod qui fecit, quod non debuit, sed & qui omisit, quod facere debuit, per

l. qui petitorio, §. fin. de rei vindicat. Et certe si in nulla culpa vel negligentia fuisset, male Senatus remotus fuisset, in eoque absolutus Senatus à Bromii petitione, vbi se in Senatum restitui petit (prout in tertia conuentione) & ita conclusum per maiora dominorum vota.

Si ipsius negligentiam attendamus, ea certe tanta est, ut culpa, vel etiam dolo, annumerari possit. Magna enim negligentia, quod culpa & dolo aequiparatur, *l. magna, de verborum significationibus. Petr. à Beaccio, in directorio electionum, c. 52. part. 3. n. 4.* Si ut administratorem ciuitatis, repeto ea, quae late deducta sunt in voto Domini Referentis. Nominis enim quod ciuitatis administrans, ut hic, quia deputatus, si in administrando sit negligens, & quid omittat, tenetur etiam ad ineresse, *Henning. conf. 31. n. 4.*

Aut enim Brom intellexit negocium, prout cerè intelligere de iure, propter assertiones & persuasiones suas: debebat enim prius explorare, an verum esset, quod assererat, *Castrens. conf. 295. in princ.* Et sic maiorem curam & diligentiam adhibuisse, an ad constitutum vsus de iure conuersum fuisset. Aut non intellexit & tunc non ita temere persuadere, consilium, urgere & promouere tam graue negocium debuit. Culpa enim est, quod id asserere, se scire, quod non scit, vel ignorat, & sic alterum in damnum inducit. Vt rogo ego modo culposus est, & merito illi iniuncta probatio, iuxta dictam interlocutoriam nostram.

Nunc consequenter videndum (iustificata interlocutoria) an & quatenus Brom ei factus is fecerit. Et primò quidem satis subtiliter contra eam excipit, quasi post praestitum iuramentum male sit lata, nihilominus amen deinde factus is facere conatur, & fere his argumentis vtitur.

Primò, quod totum hoc negocium principaliter à tota societate, factori Moschauer sit commissum, cum deputatis suis aequè, ut tibi, et si consilium vel promouit, quia tamen hoc consilium non fraudulentum, ipsum non teneri. Ad hoc argumentum responderi potest: Moschauer uero quod à Francofurdenfibus factus is nil commissum. Is enim ab antiquis sociis susceptus fuit, in antiqua societate: Quare Senatus nihil imputari potest. Cumque principaliter Brom Senatum ad mutandum induxerit, prout id factus is ex actis & votis deductum est. Idèd non immeritò, omnis tribus reliquis deputatis, & antiquis sociis, qui amplius soluendo non sunt, Bromius conuentus fuit. Quoad consilium, non releuat: quia non fuit simplex consilium, nec in terminis puri consilii permansit: maximè, quia Bromius interfuit. Consilium autem, quod ut mihi & sociis meis mutuo des, quasi mandantis, & aliena gratia factum, obligat mandantem, cuius interfuit, mutuo dari societati, per iura in exceptionibus contra liquidationem allegata.

Secundò, quod Primam postquam ante literas indemnitate mutuam: ideo in *Schadloschreibung* venire non posse. Respondeo, quod quamuis ante

- mutuata sit, tamen ex postfacto nouatio facta, & in formam der Schadloß Verschreibung conuersum, itaque naturam mutauit, & nouam assumpsit, quasi ex Schadloßverschreibung deberetur.
- 214 Tertio: Senatum ¶ solum vrgere persuasionem Bromii, & non integram traditionem mutui.
- 215 Respond. Sed ¶ nec hoc impedit, eo quod integralis traditio mutui, ex obligatione antiquorum sociorum satis probata sit.
- 216 Quarto: Senatum ¶ tam in güstlicher Handlung quam in reconuentione coram Herbipolenti petiisse dictas postas ab antiquis sociis, tanquã illis traditas iuxta documenta, quorũ recognitionem ex Cancellaria Herbipolenti petit. Respondet, ¶ quia ibi nihil sit & proceditur: ideo hic in subsidium, vt supra dictum est, rectè Brom conuenitur, maximè cum reliqui socii non sint soluendo.
- 218 Quinto: Ex ¶ petitione reconuentionis constare, quis ad rationes teneatur. Respondet, ¶ Ab antiquis sociis quidem generales rationes petita, verum cum ibi nihil obtineri possit, non iniquè ex supra dictis rationibus particulares hic à Bromio exiguntur.
- 220 Sexto: ¶ Brom sanctè confirmat, d. tres postas, in Erleichterung des Handels impensas. Sed nec hoc releuat: Cum ¶ magis mirandum sit, quod tam temerè affirmat, de quo tamen nihil omnino docet: vel in specie nihil indicare potest, maximè in tam magna summa, quæ inter tam multos diuidi debuit. Deinde, q̄ per talem assertionem non satisfaciatur d. interlocutoria.
- 222 Septimo: ¶ 20000. fl. antequam de damno constaret, Moschauer mutuo datos: ideoque etiam Moschauer se obligasse, prout illi à Senatu præscriptum. Respondet, ¶ vt ad secundum.
- 223 Octauo: Cum ¶ Moschauer fuerit supremus factor: quomodo Brom potest reddere rationes? Respondet, ¶ sed nec hoc releuare, cū Moschauer à nouis sociis non fuerit acceptatus, sed ab antiquis sociis, quorum Brom vnus; deinde, quod mandatum semel in se receperit Bromius.
- 226 Nono: Per ¶ posteriorem obligationem nu. 6. nouationem factam, & imputet tibi Senatus, q̄ non citari fideiussionem Rauscheri inferi posteriori obligationi. Respondet: ¶ A Senatu posteriorem obligationem non fuisse approbatã, nec receptam, sed solum retentã ad probandam numerationem.
- 228 Decimo: ¶ 8000. Thaler ad Rauscheri Schreiber societati mutuatos, iuxta missiuam Rauscheri ad tres deputatos, cuius copia si credi nolit, adhuc petit, Senatum ad editionem compelli. Idem probat alia missiua in originali, n. 11. Et Brom habet auff's Rauschers Befehl die Thaler emgeschlagen.
- 229 His respondet Senatus, ¶ quod id debitum, quod solutũ ex 8000. Thaler non descenderit ex Saigerhandel, idque probari ex missiua litera E. Sed et si id nõ esset, quia tamẽ Rauscher nõ est soluendo, rectè Brom vti consors, conuenitur in subsidium.
- 230 Vndecimo: ¶ Brom medio iuramento, Spitz præstito, ait, Das nach dem Senat auff Rauschers
- Zuschreiben Brommen die 8000. Thaler zugesellte missos Antverpian, & Wechsel inde solutos, petit compulsoriales ad Senatum Coloniensem & Antverpiansem. Resp. ¶ Sed nec hoc releuat, quia in specie probare debebat, was für Zins vnd Wechselgelt danton bezahlt. Deinde, & hos compulsoriales ante petiit.
- Duodecimo: ¶ Quoad 30000. fl. Glauburgerum sollicitasse d. summam, de eaque rationes reditas per Lambergerum, prout constat ex n. 11. 12., das zu Abzahlung der Zins vnd Wechselgelt gewende seynd worden. Respond. Sed ¶ nec hoc sufficit nõ .n. sequitur, Brom/Rauscher & Moschauer dicũt, das Geld sey dahin verwendet, cum docere oporteat, quib. solutũ, & desup recognitiones, pducere, alias min⁹ perfectè dicũtur rationes: imò cõtrariũ est visum? Weil de Handel gar nicht darmit gehoffen.
- Decimotertio: ¶ Bromio bey seinen Eydtspflichten mandatum, Wechsel vnd Zinsgelt nach allem seinem Vermögen helfen auffzubringen damit die creditores damit gestillt, mit Versprechung/schadlos zu halten/welchem er nachgesetzt. Respond. ¶ Ex hac confessione satis constat, Bromium propter mandatum teneri docere, in quos vsus sit illa pecunia conuersa, maximè, an facta sit vigore der Schadloß Verschreibung/ quam vbique vrget.
- Postremo: ¶ Quatenus vltior liquidatio necessaria, petit Senatum Lipsensem & Lambergerum compelli, Moschauer's Mess vnd Marktbüchlein auffzulegen: Inde satis constare, wo die drey Posten hinkommen: Idem se Wormatia petiisse, sed Senatum Lipsensem denegasse. Responderi potest, ¶ eum solũ subteifugia quærere: quales enim Moschaueri sint futurae probationes, ex allegato n. 11. 12. patet. Præterea Moschauer à Francofurtensibus nunquam fuit approbatus.
- Ex his concludit, in puncto liquidationis nihil, vel parum, quoad d. interlocutoriam, probatum vel liquidatum. Et si quid sit, id tamen per exceptiones Senatus elisum, Bromiumque ad solutionem dictarum trium postarum teneri.
- Quoad capitalem summam, propter delegationem & nouationem, quæ loco solutionis sunt, per Senatum cum Manlichius factam, & pecuniã extraordinariam à Senatu petitam, ob purgatum dolum, per iuramentum absoluendum: Expenlis compensatis, eo, quod in totum Brom non succumbat, tum etiam propter præstitum iuramentum, sed pro maiore parte vincat.
- In condemnando autẽ sufficere putat, si Bromius ¶ simpliciter condemnatur ad restitutionem trium postarum: eo quod à latiore culpa, ob præstitum iuramentum excusetur, & sic, si in leui culpa sit condemnandus, solum ad periculum fortis tenebitur. Bald in l. vnica, Codic. de his qui ex offic. libr. 11. Azo in summa, Codic. de administr. Quatenus autem administratores teneantur, patet ex toto titulo. Codic. quo quisque ord. conueniatur. Si Bromius, vt supra dictum est, personã consideremus, vt consocii, non nisi in quantum facere potest, condemnandus erit. Petr. de Vbald. de duplus fratribus, n. 1. & vltim.

Et vltim. part. princ. in princip. & quasi per totum. quem etiam omnino vide, quomodo rationes sint reddendæ inter socios. Saluo dominorum iudicio.

Aliud votum in eadem causa.

D. II. Ante votum, legit supplicationem Bromii nouiter datam in Senatũ, pro maturanda sententia: vbi conqueritur primo de iniuriis & diffamationibus, quod sibi & suis successoribus & liberis hoc sit famosum, &c. se non fuisse factorem, sed Moschauer & Lamberger / alararios; Item, se satisfecisse sententiæ, & iterum petit, edi *Rechnung* à Lambergero, per Lipsenses & Francofurtenses, quia inde constabit, wo die drey Posten hirt kommen: sed & hoc non necessarium, quia doctũ, das Moschauer die 20000. fl. empfangen vnd verscrieben: inde sequi, quod ex mandato Senatus, des Handels Factorn zugestellt / sic ipsum absolui ex effectu rei, dictos Moschauer & Lamberger in hren Posten verrechnet: sibi esse impossibile, in specie hoc indicare. Propter præstitum iuramentum sperat se aboluendum: petit, senium suum considerari, & magnos sumptus, per 21. annos. Volt sperare compensationem expensarum. In summa, non nisi priora argumenta per totum allegauit.

Votum ipsius.

Copiose est hæc causa per Referentes tractata, ita vt per omnia cum ipsis cõcludat, & per placet concludere possit. Quod enim ad reconuentionem nostram attinet, actum actione in factum putat, quæ duo ¶ habet potissimum capita. Primum de dolo: quod tamen propter iuramentum præstitum à Bromio hic, iam est decisum. Secundum ¶ respicit damna, & latam ignauitæ culpam, prout *Zas. nominat libro 1. respons. singul. capite 2. numer. 26.* quæ dolo non æquiparatur. Et in hac quidem culpa Bromium constituisse dominos antecessores nostros putat, qui interlocutoriam nostram sic promulgandam esse censuerunt; prout patet ex votis Referentium, & argumentis, tam pro dicta interlocutoria, quam contra Bromium à Senatu deductis.

Verum causam ad sic interloquendum Bromius ipsemet dedit, vt per Referentes. Sed iam hanc ipsam interlocutoriam ipse Bromio eludit potius, quam vt ei satisfaciat. Nam omnia eius argumenta, fundamenta & rationes eo tẽdunt, ipsum ad rationes non teneri. Quod si non aliter ex actis constaret, imo si non ipsemet ad probationẽ eius, quod nostræ litigiõs postæ, in vtilitatem & commodum dictæ negociationis essent conuersæ, se adstrinxisset, vt patet etiam *ex decimo articulo quintæ conuentionis*: male certe illi hæc probatio, præstito iam iuramento, esset iniuncta. Iam vt aliquid ad dictam interlocutoriam agat, dicit quidem in der *Liquidationschrift* / se accepta à Senatu, omnia integraliter, administratoribus restituisse: in eo tamen ipso non perseverat. Petit enim ponderari, quod hanc non vrgeat Senatus, sed saltem persuasione & consilium. Et hac quidẽ ratione Bromio

se liberare possit, quod non teneretur ex consilio, præsertim nõ doloso: imo purgato iam dolo. Sed aliud postulat ab illo interlocutoria, & quidem quoad primam postam 20000. fl. ex depositionibus testium à Referente in 12. argumento allegatis, tantum colligit, quod illa non sit integraliter Moschauero, vigore obligationis, reddita. Nam testes deponunt expresse, quod viderint soluere ignotis auff der *Rechenstuben* / quod *Rechenmeister* sint conquesti de ignotis adductis: quorum nomina Bromio sine dubio sciuit. Quia si potuit dicere, solue huic tantũ, sine dubio et sciuit nomen eius, cui soluere iussit, & causam soluendi. Interim tamen non pugnat cum his obligatio Moschaueri. Nam etsi dicat, *Er hab das Geld in sein Gewarsam empfangen* / tamen obligauit se pro se & sociis, ex quibus Bromio primarius fuit, vt idem sit, per Bromio satisfactum esse creditoribus, ac si Moschauer pecuniam numeratam accepisset. Et si Bromio bona fide agere, & interlocutoria satisfacere vellet, sic posset nominare eos, sicut etiam debuisset, per *d. decis. Afflict. 91. numero 6.* quibus pecuniam exoluere iussisset. Dum recenset, 8000. thaleros missos esse Antverpiam, iussu Raufcheri, se magis suspectum reddit, præsertim vero propter exhibitam ibidem numero 10. in 2. epistola Raufcheri ad Bromio / vbi sunt verba, *Ihr vnd ich hatten / vñ seynd für die meisten Summ verscrieben.* Item, *Euch vnd mir ist nicht anderst zu rahen / wõllen wir nicht anderst zu Binnãmern werden / dann sehen wie wir auß der Schulden kommen.* Et hic iterum se prodit Bromio. Nam sciuit is sine dubio, an & quibus fuerit obligatus Bromio; an iis satisfactum, & vnde? Hoc cum adhuc celer, haud in leuem periurii suspicionem incurrit, & quod fortassis aliorum debita, ex dicta pecunia litigiosa ad negociationem non spectantia, vel inde profluentia, fuerint exoluta. Et asserit quidem Bromio medio iuramento, hic præstito, dictos 8000. thaleros missos Antverpiam, pro exoluendo Cambio, non tamen asserit, id in vsum nostræ negociationis esse factum.

De exhibitis pro 30000. fl. illa parum, vel nihil, imo contra Bromio aliquid probant. Nam *num. 11. ibid.* generaliter ponitur, ratio accepti der 30000. fl. Sed postea in specie ponitur in der *Ausgab* / quod Bromio sint soluti 10000. fl. vnd *Zins* 550. fl. Ex quo colligi potest, Bromio semper sibi vigilasse. Et *ex num. 12.* patet, quod summam suã capitalem amplius non habuerit integram, in d. negociatione. Quia interesse est ei saltem exolutum pro 10000. fl. vbi prius habuit 20000. fl. demptis decem millibus, quos Senatus illi mutuarat: Idem in depositione Lambergers / n. 16. inter documenta Senatus habetur, quod Bromio 10000. fl. auß dem Handel gefordert / vnd in *Ausgab* hat heissen segen. Item in extractu attestationum, *num. 20.* inter documeta Senatus habetur, das Bromio vnd Moschauer fürnemlich Befelch haben / das Geld einzunehmen vnd außzugeben. Ex his & aliis argumentis, per dominos Referentes copiose adductis,

cum ipsis per omnia concludit, Quoad ratam, an den dreien Posten weren Senatui noch 11000. fl. hin auß juständig ic.

Votum aliud, in eadem causa.

D. Q. Duo probanda fuerunt Bromio, scilicet, quod tres postae fuerint in exolutionem ariſ alieni conuerſa. Et de rata Senatus: quia ratam partem ariſ alieni Senatus ſoluere teneatur. Et quidem iuſtis ex cauſis hoc illi impoſitum eſſe, diligenter à dominis eſt deductum, vt vltiore diſcuſſione non egeat. Et licet forte durior illa videri poſſit, maxime poſt iuramentum preſtitum, ¶ in rem tamen iudicatam tranſiuit, & ideo pro veritate habetur, *l. re iudicata, de regulis iuris.* Sed & ex multis patere videtur, Bromium potuiſſe, ſi voluiſſet, vel ſibi profuiſſet nominare eos, quibus dicta pecunia eſt ſoluta. Verum quia nullum, praeter Io. Han. de Molin (de quo non conſtat, an aliquid crediderit ſocietati, nec hoc aſſeuerat) magna certitudine ſuſpicio, ſi non totam, maiorem tamen partem in alium vſum eſſe conuerſam, quam in ſolutionem dictorum 171000. fl. Deinde, cū in quinta conuentione de Senatu conqueſtus ſit, quod pro rata ſua non ſatis contributor, ad eam ſolutionem, mirum eſt, illum nunc ignorare, quanta ſit illa rata. Itaque cum aſtute in ſua generalitate conſiſtat, in ſpecie ne minimum quidem, quod in dicta ſententia iniunctum, docens. Imo ne de diligentia quidem, quam in perquirendis rationibus adhibuerit, aliquid dicat, nihil reſtare videtur, quam vt in hoc puncto trium poſtarum definitiue pronuncietur contra ipſum Bromium, tanquam eum, cuius culpa illatum eſt Senatui damnum, *cap. final. de iniur. & damn. dat. l. qui occidit. §. nam & qui. ad legem Aquiliam. Paris. conſilio 62.* Culpam autem & negligentiam hic probatam eſſe ſatis eſt oſenſum; & licet Brom paſſim culpam in Moſchauerum conferat, tamen in ſpecie nihil proponit, ex quo vel culpa vel negligentia appareat. Imo cum ad 19. interrog. Senatus, Brom deponat, Moſchauer hab nichts damit zu thun haben wollen / mirum eſt, hoc illi permiſſum fuiſſe, vt ſic ſine redditis rationibus ab officio diſcederet: niſi forte ideo officium reliquit, quod Krauſcher & Brom eius regiſtra abſtulerint, vt ſcribunt Maſienbergeri heredes ad Herbipolenſem. Alioqui certe ad Krauſcher & Brom pertinuiſſet, dictum Moſchauerum ad reddendas rationes tunc temporis compellere. Ad quod eum nunc ſolum teneri Bromius aſſerit. Quare ex hac etiam culpa & negligentia Bromii conuincitur, quod ſine legitimis rationibus ab officio ſuo diſcedere permiſit, nec Senatum admonuit.

Quoad ſortem capitalem Senatus, & poenam extraordinariam, quoniam illa puncta prius ſunt decifa, eo ſe refert, vñnd laſtes dabey bleiben. De intereſſe, & condemnatione: quoad ratam trium poſtarum, cum domino Referente. *Expensſ compenſatis.*

D. Q. Non videt, quid addi poſſit vobis Referentium, ideo cum tam ex actis, quam ex argu-

mentis & rationibus ab iſdem in ſuis votis ſatis dilucide deductis, & exacte ponderatis, Bromii negligentia & culpa plus quam notoria ſit, atque ex documentis ab ipſomet Brom ad ſatisfaciendum interlocutoria productis, liquido conſtet, Bromium potius impugnare & eludere interlocutoriam, morasque tantum ad diutius celandam culpam commiſſam, & ſic in conſequentiam, ad protrahendam ſolutionem trium poſtarum, necere, quam quod ei ſatisfaciat, iniunctamque veſitionem litigioſarum ſummarum, & ratam benatus, vigore d. interlocutoria prober, nullas alii ſex praſcripto Iuriſconſulti ſuper eſſe Iudicis partes exiſtimat, quam condemnationem. Concludit cum dominis Referentibus, Brom ad reſtutationem trium poſtarum, abſque damnis & intereſſe, compenſatis expenſis, condemnandum.

Aliud.

Si ſubmiſſionis noſtrae terminis nobis inſiſtendum erit, prout tranſgrediendi non ſunt, & mihi videtur, eos minime tranſgrediendos, ne rei iam iudicatae id repugnet & ſententia contraria ſententiae feratur, contra iura, *l. Iudex, de re iudicata. Doctores in l. ab exccutore, de appellacione.* idque nulliter, ſecundum communem opinionem Doctorem, per allegata per *Vant. capit. ex defectu proceſſ. §. c. num. 125.* ſiue expreſſe ſiue tacite, directe, vel per obliquum id fiat. Inde iudicatio praſentis cauſae conſiſtit non in eo, An iuxta inſtitutam actionem bene vel male ſit interlocutum, neque in eo, an ſententia praambula ſecundo Iulii Anno 72. lata, complectatur iuramentum purgationis doli tantum, vel etiam culpa & negligentiae, cum lata culpa ¶ & dolus non aequiparentur, *l. ac Plor. §. ſex. 127. num. 32.* Et ipſa ſententia, & vota dominorum temporis, & praſens relatio id ſatis dilucide diſcernat: quibus omnibus acquieſco, & plura de effectu eius praambulae dicere omitto. Sed conſiſtit in hoc, ¶ An ei interlocutoria in totum, vel aliqua ex parte ſiſtata eſt. Hoc ipſum ſi conſideretur, iterum ex deductis ante me ſatis conſtabit, Bromium aliud in effectu & principaliter non praſtitiffe, quam quod priora ſua argumenta ac cauſas, effugiendae rationis reddendae, eaſdemque latebras in hoc reperierit, inter reliqua vero praecipue, quod ad tres poſtas pertinet, ſuper impoſſibilitate ſe fundarit, ac ſi dicta interlocutoria impoſſibilem conditionem contineat. Ideoque tale ¶ praecipuum ſit ipſo iure nullum, *147 Bald. Ang. Caſtvenſ. Alex. & Doctores in l. ſi deceſſerit, qui ſatisdar. cog. Dyn. capit. nemo, de regulis iuris in 6. num. 4.* Adeo quod ¶ a tali praecipuo & ſententia, contingente quid impoſſibile, non ſit opus appellare, *leg. penultima & leg. finali, quae ſenti ſine appellat. reſcind. & leg. de quare, §. finali, de iud.* nec ¶ mercatur executionem, ob nullitatis exiſtentiã. *Doctores in lege 4. §. de condemnatum, de re iudic. & leg. ſi cum nulli, eod.*

Sed, ¶ breuis ſim, nec hoc obicitur. Aut enim ea aſſertio eſt vera, ¶ aut eſt ficta & ſimulata. Si ficta & falſa, ¶ prout domini ante me, ex validis argumentis

argumentis & circumstantiis, mea etiam sententia (id quod est penes arbitrium iudicantis, Panormitan in capit. accepimus, num. 1. de fid. instrumet.) recte concluderunt: tunc Bromius hoc casu non subleuabitur, nec alia ipsius inde dependentia subsidia consistent.

- 252 Sin autem vera esset ea assertio, ¶ ita vt iam incalum impossibilitatis res deuenisset: iterum attendendum erit: An sententia illa contineat omnino impossibile, vel saltem difficile. Tunc enim ¶ si Index fuit ignorans impossibilitatis, valet eius præceptum & sententia, saluo tamen restitutionis beneficio, l. questum cum glos. & ibi Bart. de re iud. d. d. l. si decesserit. Item attendendum puto,
- 253 An impossibilitas ¶ ab initio & semper exiterit, an vero ex postfacto interuenerit. Quod vero redditio rationum in principio contractus der Gesellschaft Verschreibung & etiam postmodum, circa tempora mutuatarum trium postarum, Bromio non impossibilis, sed expeditibilis fuerit, satis est demonstratum, & omnes circumstantiæ docent. Sed quod demum mortuo & euacuato, & ad paupertatem redacto Moschauero, & aliis, qui nunc obiiciuntur, res ad eam difficultatem peruenerit, & nunc in tali statu existat, non satis liquidum esse puto, sed potius contrarium colligendum: & firmiter præsumendum, vt per dominos.
- Quinimo, posita tali impossibilitate, vt asseritur,
- 256 tamen rursus considerandum venit, ¶ An illa ex postfacto, culpa Bromii, vel sine eius culpa superuenerit. Si enim propria eius culpa factum sit, vt iam rationes reddere non possit, sibi, & non aliis hoc imputabit.
- 257 Cum æquipollentia sint, ¶ aliquid facere posse, vel stare per se, quo minus fieri possit, l. si bona fidei, de noxal. action. Nec releuat difficultas & impossibilitas rationis, quæ resultat ex proprio facto, allegantis eam, Panormitan. in dicto capit. accepimus, numero 5. de fid. instrum. per leg. final. quod metus caus. & l. si quando, Cod. vnde vi. ibid. Felin. num. 16. in fine. Facit
- 258 in simili, quod is, ¶ qui allegat casum fortuitum, debet probare duo, casus scilicet emergentiam, & quod sine sua culpa interuenerit casus, late Bal. in leg. si creditor, per tot. Cod. de pignor. Castrens. in leg. si quis ex argentiariis, §. prator ait, num. 6. de edend. Cum itaque Bromius istam difficultatē, oscitans & conueniundo, contra officium suaserit, se constituit in culpa, ideoque sibi hoc imputet. Inde etiam petita pro rationibus ab aliis edendis & exigendis rursus male inculcantur, id quod hactenus satis est discussum, cui & ego acquiesco. Prout nec ad iuramentum, cui se videtur offerre Bromius ad purgandam culpam & negligentiam, pro effugiendis rationibus, tanquam administrator primarius negociationis, videtur admittendus, per allegata per Plotum de in lit. iur. §. 6. n. 35. Sicque concludo simpliciter cum dominis.

Aliud.

D. G. Cum Bromius non satisfecerit in interlocutoria, & domini in priori relatione putarint, ob negligentiam in tres postas condemnandum, in qua

sententia adhuc persistunt, non videt, cur in aliam sententiam trahatur. Cum senatui etiam ex pollicitatione Man soll ihm vertrauen/er woll sie herantzuführen/obligatus sit, tor. tit. de pollicitat. Concludit in omnibus cum dominis.

Sententia.

Under Compromiß Sachen Bürgermeister vnd Rhat der Statt G. Klagen eins/wider D. Beklagten anders Theils/ primæ reconuentionis, ist allem Fürbringen nach/auch auff geleysten Eyd zu Recht erkannt/das ermelder Beklagter ihnen den Klägern/die im 5. Articul daselbsten angezogene drey vnterschiedliche Posten Anlehens/widerumb zu erstatten vnd zu bezahlen schuldig/aber von den vbrighen Klag Puncten zu absoluren vnd erledigen sey als wir ihne hiemit respectiue dareyn condemniren/verdammen/auch dauon absoluren vnd erledigen die Gerichts Kosten allenthalben auffgelauffen/auff bewegenden Ursachen gegen einander compensirend vnd vergleichend.

D. H. Quia satis deductum, non esse satisfactum interlocutoria, repetit breuitatis studio arguta dominorum. Quibus, quia nil addi potest, concludit per omnia cum Referente. Compensatis expensis.

VOTVM XXVIII.

In causa C. contra E. I. &

G. H.

SUMMARI A.

- 1 Submissiones huius casus ad quatuor potissimum capita referenda sunt.
- 2 Iurisdictionis defectus maximus est.
- 3 Iudex potissima pars & fundamentum, Dux & Imperator iudicij dicitur.
- 4 Iudicatum dici non potest ab eo, qui ius dicendi non habuit.
- 5 Continentia litis que dicitur.
- 6 Continentia cause non diuidenda. & n. 7. 8. 9.
- 10 Continentia cause diuersas species actionum ex similibus negociis descendentes non excludit.
- 11 Continentia causarum, ob publicam quidem bonum, in variis & diuersis tribunalibus non est agitata, quo lites abbreviatur & temporibus transigantur.
- 12 Cause connexæ, hinc inde ipsorum litigantium gratia, distrahi prohibentur, ne partes frustrentur nouis expensis nonque labore ad nouum iudicem instruendum & informandum.
- 13 Frustra fit per plura, quod fieri potest per pauciora.
- 14 Iudicij penam arbitrariam non immerito incurrit, qui in diuersis tribunalibus aduersarium suum exagitat.
- 15 Sententia contraria, si vnus litigantium coram hoc, alter coram alio iudice conueniretur, metuenda sunt.
- 16 Prohibitio alienationis. siue à lege siue à testatore fiat, dominij translationem impedit.